RIKSDAGENS PROTOKOLL

1906. Första Kammaren. N:o 53.

Tisdagen den 22 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 15 i denna månad.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flera ledamöters begäran sammansatta stats- och bankoutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 15 äfvensom bevillningsutskottets samma dag bordlagde betänkanden n:is 25 och 26.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 142, till Konungen, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelser till Konungen:

n:o 168, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om ändrad lydelse af vissa paragrafer i förordningen den 3 december 1897 angående bevillning af fast egendom samt af inkomst m. m.;

n:o 169, angående en inkomstskatt för år 1907; samt

n:o 170 i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i gällande förordning angående stämpelafgiften, dels ock i ämnet väckta motioner.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelser till Konungen:

n:o 179, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om automobiltrafik;

n:o 180, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ansvarighet för skada i följd af automobiltrafik samt till lag om ändrad lydelse af 11 kap. 15 § strafflagen;

n:o 181, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om rikets flagga;

n:o 182, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändring i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning af vin och öl;

n:o 183, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om vissa ändringar i 8 och 10 kapitlen strafflagen och till lag om ändrad lydelse af 77 § strafflagen för krigsmakten den 7 oktober 1881;

n:o 184, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förbud för krigsmanskap att deltaga i vissa sammankomster; samt

n:o 185, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående öfvergångsbestämmelser för tillämpning af lagen den 20 juni 1905 om ändring i vissa delar af lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891.

Upplästes och godkändes sammansatta stats- och lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 177, till Konungen, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående understöd af allmänna medel till utflyttningar i följd af laga skiften, dels ock en med föranledande af propositionen väckt motion.

Upplästes och godkändes särskilda utskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 167, till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående kontroll å ångpannor.

Justerades fem protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 2,45 e. m.

In fidem

C. F. Vougt.

Onsdagen den 23 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 16 i denna månad.

Anmäldes och bordlades statsutskottets memorial n:o 164, i anledning af kamrarnas återremiss i visst afseende af utskottets utlåtande n:o 12, angående Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra, tredje, fjärde, femte, sjette, sjunde, åttonde och nionde hufvudtitlarna gjorda framställningar om anslag för beredande af dyrtidstillägg för år 1906 åt en del tjänstemän och betjänte m. m.; äfvensom särskilda utskottets memorial, n:o 2, angående aflöning åt dess tjänstemän och vaktbetjäning.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 153 föreslagna och af båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen — med godkännande af det mellan telegrafstyrelsen samt styrelserna för Stockholms allmänna telefonaktiebolag och Stockholms belltelefonaktiebolag den 8 mars 1906 träffade aftal angående öfverlåtelse till telegrafverket af bolagens samtliga telefonanläggningar i Stockholm med omnejd m. m. — bemyndigar riksgäldskontoret att tillhandahålla telegrafstyrelsen det penningbelopp, som erfordras för köpeskillingens erläggande enligt nämnda öfverlåtelseaftal, att af telegrafstyrelsen i riksgäldskontoret lyftas och jämte ränta, motsvarande den ränteutgift, som genom beloppets öfverlämnande till telegrafstyrelsen förorsakas riksgäldskontoret, inom tjugu år från första lyftningsdagen återgäldas medelst afbetalningar, i den mån telegrafverkets medel därtill lämna tillgång, dock så att dylika afbetalningar böra en månad förut af telegrafstyrelsen för riksgäldskontoret tillkännagifvas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, afslagit Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 73;

Nej — 68.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, n:o 359, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 59 ja och 165 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 132 ja och 233 nej, hvadan beslut i irågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 154 föreslagna och af båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Kungl. Maj:ts i propositionen n:o 102, angående anvisande af medel till inköp af enskilda tillhöriga vattenfall, lämpliga för elektrisk drift å statens järnvägar, gjorda framställning icke vinner Riksdagens bifall, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutat att, med bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, dels medgifva, att inköp af sådana, helt eller delvis, i enskild ägo befintliga vattenfall, som inom den närmaste framtiden anses komma att för drift af statens järnvägar erfordras och hvilkas inköp icke utan men för staten anses kunna uppskjutas, må af Kungl. Maj:t beslutas till ett sammanlagdt belopp af intill fem millioner kronor; samt att den afkastning, samma vattenfall kunna komma att lämna under tiden, intill dess de varda för det med inköpet afsedda ändamålet använda, skall inlevereras till statskontoret för att redovisas under titel extra uppbörd, dels ock bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att i mån af behof, enligt Kungl. Maj:ts rekvisition, utanordna för ändamålet erforderliga medel intill nämnda summa.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 82;
Nej — 60.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, n:o 360, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 43 ja och 181 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 125 ja och 241 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 155 föreslagna och af båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning, till uppförande af nya byggnader för armén beviljar 21,744,000 kronor samt däraf för påbörjande af nya kasernetablissemang till Lifregementets grenadjärer, första och Andra lifgrenadjärregementena, Västgöta regemente, Upplands infanteriregemente, Skaraborgs, Södermanlands, Kronobergs, Jönköpings, Älfsborgs, Bohusläns, Kalmar och Värmlands regementen samt Norra och Södra skånska infanteriregementena för år 1907 anvisar det belopp af 4,400,000 kronor, som af 1905 års lagtima Riksdag öfverfördes till statsverkets kassaförlagsfond, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, på det sätt bifallit Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, att Riksdagen till uppförande af nya byggnader för armén beviljat 21,744,000 kronor samt däraf för påbörjande af nya kasernetablissemang till Lifregementets grenadjärer, Första och Andra lifgrenadjärregementena, Västgöta regemente, Upplands infanteriregemente, Skaraborgs, Södermanlands, Kronobergs, Jönköpings, Älfsborgs, Bohusläns, Kalmar och Värmlands regementen samt Norra och Södra skånska infanteriregementena för år 1907 anvisat det belopp af 4,400,000 kronor, som af 1905 års lagtima Riksdag öfverfördes till statsverkets kassaförlagsfond; dock under förutsättning, att Kungl.

Maj:t för hvarje arméfördelning, inom hvilken uppförande af nya kasernbyggnader nu ifrågasättes, ej mindre utser en kommission, bestående af dels militära, dels civila ledamöter, med uppdrag att utreda och föreslå, hvilka förläggningsorter må i såväl militäriskt som ekonomiskt och socialt afsende vara lämpligast, än äfven vidtager åtgärder, på sätt i statsutskottets utlåtande n:o 127 antydts, för vinnande af skärpt kontroll vid uppförande af ifrågavarande byggnader.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 105;
Nej — 35.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, n:o 361, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 33 ja och 190 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 138 ja och 225 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Vid förnyad föredragning af sammansatta stats- och bankoutskottets den 21 och 22 innevarande månad bordlagda memorial n:o 15, angående anvisande af ersättning åt utskottets sekreterare, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets den 21 och 22 innevarande maj bordlagda betänkande n:o 25, angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m.

Under åberopande af två särskilda statsrådsprotokoll öfver utrikesdepartements-, justitie-, civil- och finansärenden för den 8 maj 1905 samt med öfverlämnande af en samma dag mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat med tillhörande tariffer samt slutprotokoll, hvilka samtliga aktstycken bildade ett oskiljaktigt helt, i hvars bestämmelser någon förändring icke finge äga rum, hade Kungl. Maj:t i proposition n:o 160 af ofvannämnda dag äskat Riksdagens godkännande af de bestämmelser i berörda traktat med tillhörande tariffer och slutprotokoll, hvilka sådant kräfde.

Bevillningsutskottet hade i föreliggande betänkande utlåtit sig öfver, utom annat, omförmälda till utskottet hänvisade proposition

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

äfvensom följande i anledning af densamma väckta, till utskottet likaledes hänvisade motioner, nämligen n:o 46 inom Första Kammaren af herr *Bergström* och n:o 165 inom Andra Kammaren af herrar *A. F. Vennersten* och *C. H. P. af Burén.*

I den förra motionen hade herr *Bergström* anhållit, att Riksdagen, med uteslutande af § II i slutprotokollet till artikel 10 — om utförseltull på järnmalm — måtte för sin del antaga den nu föreliggande, mellan Sverige och Tyska riket afslutade handels- och sjöfartstraktaten.

Herrar *Vennersten* och *af Burén* hade i sin motion hemställt, att Riksdagen ville afslå Kungl. Maj:ts nådiga proposition angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m.

Utskottet hade i första och andra punkterna af förevarande betänkande på anförda skäl hemställt

1:o) att Riksdagen ville, på sätt Kungl. Maj:t i propositionen n:o 160 föreslagit, meddela det af Kungl. Maj:t äskade godkännande af de bestämmelser i föreliggande traktat med tillhörande tariffer och slutprotokoll, hvilka sådant kräfde, samt

2:o) att genom hvad utskottet här ofvan hemställt måtte anses besvarade motionerna

a) I: 46 af herr *Bergström*, och

b) II: 165 af herrar *Vennersten* och *af Burén.*

Vid betänkandet hade afgifvits reservationer, däribland,

af friherre *Klingspor*, som däri förklarat, att han i utskottet yrkat afslag på den föreliggande propositionen;

af herrar *Nisser*, *Almström* och *Åkerberg*, hvilka dock ej framlagt sin åsikt; samt

af herr *Håkanson*, som ansett, att utskottet bort hemställa om afslag å ifrågavarande proposition.

Vid betänkandets föredragning lämnades ordet på begäran till

herr Cavalli, som yttrade: Jag tillåter mig hemställa, att bevillningsutskottets betänkande n:o 25 föredrages punktvis samt att diskussionen vid första punkten måtte få omfatta betänkandet i dess helhet.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Sedan i följd häraf *punkterna 1 och 2* blifvit upplästa, anförde

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena Trolle: Under förhandenvarande omständigheter ber jag endast att få något redogöra för de synpunkter, som varit för mig bestämmande, då jag tillstyrkte Kungl. Maj:t att framlägga den föreliggande propositionen.

Under år 1902 utfärdades i Tyskland en ny tulltaxa, hvarigenom i allmänhet högst väsentliga tullförhöjningar infördes å ett stort antal varor, hvarjämte tull åsattes åtskilliga artiklar, som dittills varit tullfria. Denna nya tariff, utarbetad som den var med den allra största omsorg och förtänksamhet, var riktad på att skapa en säker grund för de underhandlingar, som Tyskland skulle inleda för att ersätta då gällande handelstraktater med nya.

Under 1904 och 1905 afslöt Tyskland med vissa länder öfverenskommelser angående tillägg till nyssberörda traktater. Härigenom skapades en ny konventionaltariff, betydligt reducerande den nya autonoma tariffen, men dock vida ogynnsammare än den dittills gällande konventionaltariffen. Bägge de nya tarifferna trädde i kraft den 1 mars innevarande år.

Sveriges ställning till Tyskland i handelsafseende är den af mest gynnad nation, alltså rätt att behandlas enligt konventionaltariffen. Denna Sveriges rätt är närmast grundad på en på administrativ väg tillkommen förordning, men har sitt yttersta ursprung i vissa med olika tyska stater före Tyska rikets bildande afslutade traktater, som numera löpa med ett års uppsägningsfrist. Våra handelsförbindelser med Tyskland måste sålunda lida under en viss osäkerhet, i det vi icke kunna påräkna nuvarande behandling längre än under ett år efter skedd uppsägning af sistnämnda traktater. Tidpunkten för en dylik uppsägning kan Tyskland fritt välja.

Utgående från den förutsättning, att Tyskland fortfarande bibehölle oss vid mest gynnad nations rätt, gällde det att tillse, huruvida de nya tyska tarifferna voro till fyllest för vår export på Tyskland. Verkställd utredning visade, att den nya *autonoma* tyska tariffen skulle verka tillintetgörande på största delen af vår exportindustri på Tyskland. Utredningen gaf vidare vid handen, att äfven med tillämpande af Tysklands konventionaltariff vissa branscher af vår exportindustri skulle lida väsentligt afbräck och andra så godt som tillintetgöras. Under sådana förhållanden inledde på sommaren 1905 den dåvarande regeringen underhandlingar med Tyskland om en handels- och sjöfartstraktat. Dessa underhandlingar hafva ledt till det resultat, som angifves i den nu till behandling föreliggande kungl. propositionen.

Jag anser mig ej böra underlåta att framhålla, att våra underhandlares värf förvisso ej varit lätt, och jag tror, att vi äro dem tack skyldiga för det sätt, hvarpå de löst sin svåra uppgift.

I traktaten har Sverige — oafsedt vissa tullnedsättningar af ringa betydenhet — bundit sig vid nu gällande tullsatser å varor, tillhörande betydande inhemska industrier. Det har anmärkts, att

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

genom dessa bindningar vissa af de däraf berörda inhemska industrigrenar skulle kunna blifva väsentligt lidande. Gentemot detta påstående torde böra framhållas, att vi bundit oss allenast till nu gällande ordning, under hvilken likväl nämnda industrigrenar nått en i allo glädjande utveckling.

Traktaten utlöper som bekant den 31 december 1910, alltså dess giltighetstid är något öfver $4^1/_2$ år. Man invänder, att efter denna korta traktatstid Sverige skulle vara tvunget att förlänga traktaten på samma eller kanske ogynnsammare villkor. Denna invändning skulle kunna äga sitt berättigande, om vi förblefvo stående på den för våra näringar och vår handel bristfälliga grundval, som vår nu gällande föråldrade tulltaxa erbjuder. Men förutsättningen för hela traktaten har ju varit den, att vår tulltaxa skulle omedelbart underkastas den sorgfälligaste revision. De fyra och ett halft år, hvarunder traktaten binder vårt oinskränkta herravälde öfver vår tulltaxa, skulle ägnas åt ett energiskt och insiktsfullt arbete på ett omsmidande af det vapen till värn om våra näringars och vår handels intressen, som vi äga i vår tulltaxa. Man har vidare sagt, att genom att binda oss att ej lägga exporttull å en af våra viktigaste råvaror vi skulle ha afhändt oss hvarje möjlighet att uppnå drägliga villkor vid framtida underhandlingar. Jag tror ej, att så är fallet. Vi hafva nämligen ur traktatsynpunkt fria händer att efter de $4^1/_2$ årens förlopp ålägga en dylik exporttull, därest detta då finnes lämpligt. Men, oafsedt detta, torde med fog kunna sägas, att för Tysklands handelspolitik, strängt systematisk som den är, vår år 1911 återvunna fulla frihet öfver vår tulltaxa och därtill en förbättrad sådan utgör en faktor, med hvilken Tyskland nödvändigt måste räkna. Inrikesstatssekreteraren lär enligt pressen nyligen i tyska riksdagen yttrat, att Tyskland vid de blifvande förhandlingarne med oss kunde möta Sverige med hela tyngden af sin autonoma tulltariff. Dessa ord, så allvarliga de än nu kunna låta, böra dock ej alltför mycket afskräcka oss. Realiseras den ofvan antydda planen om en effektiv revision af den svenska tulltaxan, så finnes häri en tryggande motvikt.

Såsom ersättning för de bindningar vi medgifvit, hafva vi erhållit afsevärda nedsättningar i tullsatserna å våra exportartiklar. Vi hafva därigenom tillgodosett vissa exportindustrier, som, äfven under förutsättning af den tyska konventionaltariffens fortfarande tillämpning, skulle hotas med total eller delvis undergång. Hvad härigenom vunnits ligger ju i öppen dag, om man betraktar det kapital, som är nedlagdt i dessa industrier och ej minst den mängd af svensk arbetskraft, som af dem sysselsättes, samt den arbetsförtjänst, som därigenom i öfrigt beredes svenske män.

Tvifvelsutan finnas många, som anse, att önskvärdt varit, om vi kunnat i ringare utsträckning, än som nu skett, binda våra händer, och jag syftar här särskildt på den för många så litet tilltalande, bundna exporttullfriheten å järnmalm. Härvid bör dock ej förglömmas

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

de åt Sverige vunna fördelarne, och något bättre resultat har ej stått att ernå.

Då det motionsvis ifrågasatts att godkänna traktaten med utesluttande allenast af *en* bestämmelse — den om järnmalmen — så kan jag bestämdt säga, att en sådan utväg är absolut utesluten. Den innebär formellt den nuvarande öfverenskommelsens totala underkännande och materiellt i händelse af nya underhandlingar ett för vår exportindustri långt mindre gynnsamt resultat.

Utom dessa rena sakskäl, som efter min förmening tala för ett godkännande af traktaten, ber jag till sist få foga den generella erinran, att principen »do ut des» göres gällande på de ekonomiska förbindelserna mellan folken kanske i än högre grad än i fråga om de rent politiska. De ekonomiska banden mellan folken är en betingelse för deras inbördes trefnad. Brista dessa band, löper man alltid en fara, att samarbetet jämväl å andra områden försvåras.

Herr Åkerberg: Då jag tillhör reservanterna mot utskottets tillstyrkan af traktaten, skall jag anhålla att få redogöra för de hufvudsakliga skäl, hvarför jag icke kunnat vara med om densamma, sådan den här blifvit föreslagen.

Jag ber då först och främst att få nämna, att jag visst icke tillskrifver underhandlarne felet, att Sverige icke kunnat vinna tillräckliga fördelar gentemot Tyskland. Nej, långt därifrån. Underhandlarne hafva haft en mycket svår uppgift, då de haft att söka åstadkomma en öfverenskommelse med Tyskland i en fråga, som detta land så länge haft tillfälle att fullständigt bereda sig på. Äfven synes framgå af den kungl. propositionen, att underhandlarne icke haft någon del i den föreslagna eftergiften från Sveriges sida, att Sverige skulle binda sig att icke pålägga någon exporttull å järnmalm, då propositionen nämligen visar, att denna eftergift tillkommit på initiativ af regeringen, helt visst som ett påbröd på de fördelar, som Tyskland redan erhållit. I betraktande häraf framställer sig onekligen den frågan, om icke underhandlarne möjligen skulle kunnat vinna några förmåner, om de redan från början hade kunnat medgifva denna bindning från Sveriges sida.

Om man nu granskar, hvad från svensk och tysk sida skulle förloras och vinnas, synes visserligen framgå af Kungl. Maj:ts proposition, att Sverige skulle vinna ganska betydande förmåner. Hvad angår de beräkningar, som där gjorts i fråga om de eftergifter, Tyskland skulle göra, ber jag emellertid att få anmärka, att de summor, som enligt hvad af dessa beräkningar framgår, Tyskland skulle gifva efter, äro uppskattade efter den kamptull, som Tyskland infört, då däremot våra eftergifter äro beräknade efter våra gamla, låga tullsatser. Man får således, synes det mig, en ganska falsk uppfattning, om man utgår från dessa beräkningar. Förhållandena hade nog ställt sig annorlunda, om beräkningarna gjorts efter Tysklands gamla tullsatser.

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

Om man nu frågar sig, hvad vi skulle vinna genom denna handelstraktat, skulle vinsten hufvudsakligen och först och främst vara, att vi blefve likställda med öfriga nationer, med hvilka Tyskland ingått traktater. Men i stället gifva vi Tyskland precis lika mycket, då nämligen vi skulle likställa Tyskland med öfriga nationer. Som vi hörde nyss af hans excellens utrikesministern, äro vi äfven för närvarande likställda med öfriga nationer. De traktater, som härom gälla, äro emellertid uppsägbara på ett år. Vi hafva således rätt att, om föreliggande förslag icke antages och om Tyskland skulle uppsäga sina gamla traktater med oss, gentemot detta land införa högre tullar, hvarigenom detsamma icke heller af oss skulle behandlas som mest gynnad nation.

Af kungl. propositionen framgår, på hvilka tullar Tyskland gifver efter. Man inhämtar af densamma, att detta är förhållandet med en del varor, som exporteras från Sverige till Tyskland. Värdet af exporten af dessa varor utgjorde år 1904 omkring 15 miljoner mark. De viktigaste af de artiklar, på hvilka tullen sålunda skulle nedsättas, äro tre stycken, nämligen lingon, gatsten samt fönster- och dörrkarmar. Af nämnda 15 miljoner mark belöper sig nämligen icke mindre än 12,829,000 mark å sistnämnda tre artiklar. Samtliga dessa varor synas mig emellertid vara sådana, som för Tyskland äro nödvändighetsvaror, hvilka de, äfven om tullarna icke nedsättas, antagligen i alla fall måste importera från oss.

I stället för dessa fördelar hafva vi nu gjort eftergifter på tullar å en del varor, af hvilka hit importerats från Tyskland under år 1904 för 5 miljoner kronor, men de varor, på hvilka vi sålunda förbundit oss att nedsätta tullen, äro sådana varor, som vi dels icke behöfva och dels till större delen själfva kunna producera. Dessutom har Sverige fått medgifva tullbindningar på varor, af hvilka vi år 1904 importerade från Tyskland till ett värde af mera än 108 miljoner kronor. Utaf dessa 108 miljoner kronor representera 71 miljoner kronor industriartiklar, och därvid har Tyskland förstått att medtaga nästan alla slag af sina industrivaror, som de exportera till oss. Till slut hafva vi också fått binda oss att icke lägga exporttull på malm. Jag vill här icke ingå på sistnämnda fråga, då jag är viss om, att från kompetentare håll anmärkningar mot bestämmelsen härom komma att göras. Jag skall däremot be att få fästa mig något vid frågan om traktatens betydelse för en af våra andra näringar — en näring, som allt mindre och mindre beaktas — nämligen jordbruksnäringen. Som herrarne känna, voro de förut gällande tullsatserna i Tyskland för förädlade jordbruksprodukter, särskildt hvad beträffar kreatur, icke så höga, att icke export från oss skulle kunnat ske däraf till Tyskland. Tullen utgjorde nämligen för kor 9 mark stycket, och äfven för andra kreatur var icke tullen så hög, att den icke skulle kunnat öfvervinnas och export ske. Emellertid blefvo vi hindrade att till Tyskland införa sådana varor på ett annat sätt, därigenom att Tyskland, som det

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

uppgafs, af sanitära hänsyn helt och hållet förbjöd import af kreatur från Sverige genom särskilda påbud den 29 december 1897 och den 17 februari 1898. Däremot har Tyskland icke i förhållande till Danmark stadgat sådana förbud, hvarför kreatur därifrån kunnat till Tyskland införas. Genom den föreslagna handelstraktaten hafva vi icke lyckats vinna några tullnedsättningar på kreatur utöfver hvad som gäller i de med andra länder ingångna traktater. Enligt dessa är tullen emellertid så hög, att enligt min uppfattning, äfven om man ser endast på densamma, någon export dit icke skulle kunna äga rum. Enligt hvad framgår af tabellen på sidan 108 i Kungl. Maj:ts proposition skulle tullen nämligen utgå enligt den nya traktaten med 8 mark för 100 kilogram, hvilket ungefär motsvarar 50 mark för hvarje kreatur. Jag tror således, att på grund af denna höga tull någon export af kreatur till Tyskland annat än i undantagsfall icke kan äga rum. Men äfven om det skulle vara möjligt att öfverskrida denna tullmur, kvarstår dock fortfarande nyss nämnda förbud att införa kreatur. Danskarna hafva fått medgifvande af Tyskland att dit exportera djur under sådana villkor, att dessa på importorten undersökas med tuberkulin. De, som reagera för tuberkulin, anses tuberkulösa och återföras, men de öfriga, som icke äro tuberkulösa, afstängas och slaktas i offentliga slakthus. Från de svenska underhandlarnes sida framställdes nu begäran att erhålla ett medgifvande af samma slag, som danskarna erhållit, men detta afslogs. Det enda, som i nu förevarande afseende utverkats från svensk sida, är omnämndt i ett stycke på sidan 146 i propositionen, som handlar om sparris och lefvande växter. Det står i detta stycke: »Hvad slutligen angår såväl sparris som lefvande växter, hafva de gjorda medgifvandena lämnats på grund af det från sakkunnigt håll fällda uttalandet, att nedsättning af tullarna å dessa artiklar vore att tillstyrka, om genom traktaten något kunde vinnas af betydelse för det svenska landtbruket. Och då en så betydande förmån ställes i utsikt som ett återupptagande af den svenska kreatursexporten på Tyskland, har tvekan icke synts böra råda om möjligheten att lämna ifrågavarande, i sig själf obetydande medgifvanden.» Vi hafva således gjort dessa eftergifter å tullsatserna på sparris och lefvande växter, men hvad hafva vi fått i stället? Jo, ingenting mera än ett halft löfte, och detta tror jag icke vara mycket värdt.

Jag anhåller få yrka afslag på den kungl. propositionen.

Herr Lithander: Då, om jag icke misstager mig, det är den förseglade sedeln, som åt det nu föreliggande traktatförslaget beredt förmånen att blifva af utskottet tillstyrkt, blir det för oss, som se verkliga faror i ett antagande af traktaten, så mycket angelägnare att varna för dessa faror. Då jag begärt ordet i sådan afsikt, anhåller jag, att de högt aktade män, som haft det svåra uppdraget att underhandla med ett så klokt, duktigt och erfaret folk som

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

tyskarna, icke i ringaste mån måtte uppfatta hvad jag här säger såsom ett underkännande af deras bemödanden att stå på Sveriges bästa. Lika säkert som jag tror, att de hafva sökt enligt sin uppfattning främja detta, lika lifligt är jag för min del öfvertygad, att, ifall de skulle funnit, att erfarenhet och på erfarenheten grundad insikt på de praktiska områden, för hvilka traktaten äger betydelse, gifvit vid handen, att densamma skulle åstadkomma obotlig skada, de helt visst skulle ansett såsom sin plikt att afgifva sitt obevekliga nej mot traktatens antagande.

För oss, som äro något bevandrade på det kommersiella och industriella området, ställer sig saken så, att vi icke kunna biträda det nu framlagda traktatförslaget eller instämma i det i propositionen fogade yttrandet till statsrådsprotokollet såsom någon sann bild af handelsförhållandena mellan Tyskland och Sverige. Snarare äro vi benägna att anse framställningen i detta afseende såsom en vrångbild, hvilken visserligen visat på fördelar, som i vissa fall kunna vara af någon betydelse och i andra fall äro tvifvelaktiga, men däremot icke visat de olägenheter och faror, som otvifvelaktigt traktaten i väsentlig grad skulle medföra för vårt näringslif. Denna traktat och detta yttrande till statsrådsprotokollet vidröra nämligen endast vissa grenar af vår industri, men förbigår, som jag nyss sade, andra grenar, hvilka genom traktatens antagande skulle utsättas för faror.

I första rummet anhåller jag att få erinra om de såväl principiella som praktiska skäl, hvilka tala sitt mäktiga språk mot antagande af tarifftraktater, i synnerhet då sådana aftal göras mellan å ena sidan en stor, mäktig, på alla områden öfverlägsen stat och å andra sidan en mindre, som är för svag för att tillvarataga och skydda sina intressen, då dessa hotas.

Principiellt bör det ju för hvarje frihetskärt folk vara angeläget att bevara sin handlingsfrihet, och synnerligen angeläget är det, att sådana små folk icke beträda vägar, som förr eller senare kunna leda till vasallskap.

Praktiskt hafva vi svenskar redan vunnit en erfarenhet om olägenheterna af att vara bundna med tarifftraktater. Innan vi hade frigjort oss från den franska handelstraktaten, kunde vi icke i ringaste mån röra vår tulltaxa, och jag behöfver väl icke påminna, hvilken hämsko denna traktat var för utvecklingen af vår industri. Redan känslan af ett sådant bands tillvaro verkar hämmande på en energisk utveckling på näringarnas område, speciellt på det industriella området. Men när detta band aflägsnas, så har det visat sig genast verka som en lyftning.

Ur politisk synpunkt var uppsägningen af mellanrikslagen mellan Sverige och Norge enligt min och mångas mening ett missgrepp, men ekonomiskt har detta dock varit oss till gagn.

Emellertid har ingen af dessa traktater ens närmelsevis varit så farlig, som en tarifftraktat med Tyskland otvifvelaktigt skall

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

komma att blifva, om icke i dag eller i morgon, så med all säkerhet efter förloppet af dessa fyra och ett halft år. I förrgår mottogo vi här ett telegram, ett Berlinertelegram direkt från den tyska riksdagen, och det talar sitt ganska tydliga språk i detta afseende. Hans excellens utrikesministern vidrörde detsamma och bifogade visserligen några tröstande ord, men för min enskilda del behåller jag mina farhågor.

Det är ett faktum, att de framsteg, som den svenska industrien har kunnat göra under de sista 25 åren, har medfört den verkan, den enligt min uppfattning lyckliga verkan, att Tyskland gått miste om afsättning af många och stora artiklar, med hvilka detta land förut uppträdt dominerande på vår marknad. Tror någon, att det är med blida ögon, som Tyskland sett denna minskade afsättning? Och kräfves det någon synnerligen hög grad af skarpsinne för att inse, att det är just återtagandet af denna afsättning, som Tyskland afser med ingåendet af en tarifftraktat med Sverige? Jag vill ingalunda påstå, att detta är den enda afsikten, men att den beräkningen är tagen med i afseende å traktaten med oss, det är tämligen tydligt.

Fordras det vidare någon större kännedom om den kraft, som Tyskland äger, om den energi, som Tyskland utvecklar, då det gäller att på andra länders marknad intvinga sin egen industris alster — fordras detta för att öppna våra ögon i afseende å hvad som förestår för oss, när de fyra och ett halft åren gått till ända, då vi stå bundna till händer och fötter och då vi hafva åt Tyskland beredt de lättnader, som denna traktat innebär? Nej, det fordras icke, ty de praktiska männen känna dessa förhållanden. Och det är just detta, som manar till försiktighet och tillvaratagande af våra intressen, så att de icke sättas på spel. Jag skulle nästan våga säga, att det är många och stora, viktiga svenska intressen, som sättas på spel genom ingående af en sådan tarifftraktat som den ifrågavarande.

Dessutom ber jag att vördsamt få framställa ännu en fråga till kammaren: vilja kammarens ledamöter verkligen genom ett bifall till förslaget underskrifva en sådan dom öfver oss som den, att vi sjunkit ned till den grad af beroende, att ett annat land skall bestämma öfver våra handlingar, att ett annat land skall bestämma, huruvida det till fördel för sin järnindustri och till vår nackdel skall kunna befalla öfver oss och påbjuda, att nu och kanske för all framtid är det Eder icke tillåtet att reglera dessa saker så, som I själfva viljen?

Jag ber äfven att få erinra om en annan sak. Det är ingalunda endast ett ökadt antal tyska handelsresande, som vi hafva att förvänta hit på grund af de lättnader, som för dem blifvit beredda. Men enligt den första, tredje och sjette artikeln i det framlagda traktatsförslaget beredes så fullkomlig likställighet för svenskarnes och tyskarnes rätt att drifva handel i Sverige, att traktaten verkar nästan som en liten invandringslag för tyskarna, en invandringslag, som naturligtvis på vanligt svenskt vis innehåller i främsta rummet rättigheter å deras

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

sida, men ringa skyldigheter. Denna tillåtelse och följderna af den skola nog komma att ställa sig som 1 till 100, ty på samma gång som en svensk man möjligen kan upptaga någon handelsverksamhet i Tyskland, skulle hundra tyskar komma att här bedrifva sin verksamhet i mycket större utsträckning, än hvad den tyska handelsvärlden för närvarande är mäktig att göra.

I denna uppfattning står jag ingalunda ensam. Det är många i vårt land, som hysa samma betänkligheter. Äfven i den svenska pressen, till och med den liberala, hafva varnande röster höjts mot att ingå denna förbindelse. Ett argument, som på det närmaste berör de svenska arbetarnes intresse, ber jag att här få återgifva ur en mycket känd stockholmstidning. Där säges: »Ingen brådska, intet nödtvång bjuder oss att kasta oss in i en traktat, som, om den också gällar blott fyra år, kan göra vår förädlingsindustri, särskildt på maskin-, textil- och beklädningstillverkningens område, helt och hållet tillbakasatt för Tysklands enorma produktionsöfverskott. Det lurar en social fråga här. Tysklands fabrikation hvilar i kram- och textilbranschen på ett sannskyldigt utsvettningssystem i hem- och fabriksarbete. Den sociala utställningen i Berlin väckte häpnad med sitt afslöjande af tyska arbetares och arbeterskors utsugning och låga existensnivå. Att för svenskt arbetsfolk täfla med dessa existensvillkor vore en fruktansvärd tillbakagång eller en ren omöjlighet med våra lefnadspris.»

Jag undrar, om de högt ärade underhandlarne hafva ägnat en tanke åt denna viktiga del af saken.

Rörande Sveriges export af trä på Tyskland har man gjort sig stora förhoppningar. Jag kan kanske rättare nämna dem illusioner, och det lärer vara dessa förhoppningar, dessa illusioner, som man skulle betala med friheten från malmtull. Om vi undersöka dessa utsikter litet närmare, så tror jag, att vi möjligen kunna komma till en något annan uppfattning. Om herrarne behaga slå upp statistiken på sid. 131 i den kungl. propositionen, skola herrarne finna, att under åttaårsperioden 1897—1904 Sveriges träexport på Tyskland har ökats med blott 62,000 ton, under det att Finlands export ökats med 100,000 ton och Österrike-Ungerns med 200,000 ton. Endast sistnämnda land har uppnått Sveriges hela nuvarande export. Amerikas export har ökats med 150,000 ton och Rumäniens från 15,000 till 50,000 ton. Från alla dessa länder har således trävaruexporten ökats i större grad än från Sverige. Ryssland har visserligen under några år gått ned, men därefter återkommit till en exportsiffra af 240,000 ton. Och hvem svarar oss för att icke Ryssland skall inom ganska kort tid, då lugnare förhållanden där inträdt, kunna fördubbla eller till och med mångdubbla sin export till Tyskland af trävaror, då ju Ryssland har enorma skogar att utbruka för sådant ändamål? Man måste väl ändå taga hänsyn till dessa förhållanden, då man gör sig förespeglingar om en väsentligt ökad export till Tyskland och för detta afhänder sig sin handlings-

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

frihet. Man tycker, att något så dyrbart borde man icke afhända sig för en valuta, som är att likna vid de fåglar, som flyga i skogen.

I afseende å denna fråga har, som kammaren vet, pressen i vårt land uttalat mycket skilda åsikter. I Tyskland har man yttrat sig synnerligen berömmande om den svenska regeringen för det varma sätt, hvarpå den rekommenderat förslaget, och i tyska handelskamrar har det uttalats — det hafva herrarne sannolikt sett i de dagliga tidningarna — ett beklagande däröfver, att den svenska industrien gått så framåt, att den varit hindrande för afsättningen till Sverige af tyska varor. Detta är uttalanden, som hafva sin vissa betydelse eller åtminstone borde hafva det. Från Frankfurt am Main har man sett ett telegram af den 16 maj, innehållande ett slags glädjeuttalande öfver de viktiga fördelar, som beredas Tyskland därigenom, att Sverige underkastat sig att icke åsätta någon exporttull och att medgifva lättnader för tyska handelsresande med mera, hvarmed jag icke vill upptaga kammarens tid.

Jag vill blott i förbigående påvisa, hur olika det tillgår hos oss och, efter hvad man man vet, i Tyskland — det har man sett i konsulsberättelserna, och man har således officiella handlingar på att så sker. När viktiga saker, som röra näringslifvet, skola ändras eller eljest någon dylik åtgärd vidtagas i Tyskland, så vänder man sig där till utöfvarne af de borgerliga näringarna, af industri, handel och sjöfart. Beträffande allt, som hör till näringslifvet, ställer sig den tyska regeringen i den intimaste kontakt med dessa praktiska män för att utröna de verkliga förhållandena och på grund af dem fatta sitt beslut. Detta är ett klokt och efterföljansvärdt exempel. Jag kan endast djupt beklaga, att detta sätt icke är favoriseradt i Sverige, ty där tillgår det så, att landets näringsidkare, fabrikanter, sjöfartsidkare och andra väl få veta, att exempelvis man underhandlar om en traktat med Tyskland, men hvad de tycka och hvad det betyder för deras näring, det tages verkligen alldeles för litet i betraktande. Sorgligt nog!

På grund af hvad jag här haft äran att säga och på grund af de enligt min uppfattning ofördelaktiga bestämmelser, hvarpå denna traktat är så rik, men med hvilka jag icke törs längre sysselsätta kammaren — på grund häraf ber jag att få uttala min orubbliga öfvertygelse därom, att denna traktat, om den kommer att antagas, skall på ett sorgligt sätt ingripa i Sveriges ekonomiska välfärd. De alternativ, om hvilka vi i dag skola besluta, äro i korthet Sveriges fördel eller Tysklands fördel, Sveriges bästa eller Tysklands bästa. Af hvad jag sagt torde kammarens ledamöter finna det alldeles naturligt, att jag kommer att ställa mig på den svenska sidan, då jag ber, herr grefve och talman, att få yrka afslag på utskottets förslag. Detta mitt yrkande är i full öfverensstämmelse med min innerliga önskan och förhoppning, att Sverige alltid måtte förstå att på alla områden bevara sin frihet och aldrig blifva i det ena eller andra afseendet något annat lands vasall.

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

Herr Cavalli: De allvarliga ord, med hvilka den föregående ärade talaren slutade sitt högstämda anförande, torde han väl ha samlat i en punkt, då han förklarade, att han i denna fråga ställde sig på den svenska sidan. Jag är öfvertygad, att här finnes ingen i denna kammare, som icke vet, att äfven jag står på den svenska sidan, då jag ämnar att här i dag tala för traktaten, och jag kan med godt samvete säga herrar industriidkare, att jag under dessa traktatsunderhandlingar alltid stått på den svenska sidan, och det mer än de kunna ana.

Då jag nu går att yttra mig om det förslag till handels- och sjöfartstraktat mellan Sverige och Tyskland, som behandlas i det föredragna bevillningsutskottsbetänkandet, så är det en plikt för mig att i detta yttrande icke vidröra åtskilliga sidor och icke meddela åtskilliga detaljer, därför att ett sådant vidrörande, ett sådant meddelande af detaljer skulle för Sverige och svenska intressen vara skadligt vid nya underhandlingar, därest sådana behöfva företagas vid slutet af tiden för denna traktat, om den nu varder antagen.

Här råder i denna kammare, jag vet det mer än väl, en stämning, som har två invändningar mot traktaten. Den ena invändningen är den: hvarför kunna vi icke vänta ett år? och den andra är, att vi vilja åtnöja oss med behandling såsom den mest gynnade nation.

Hvad den första af dessa invändningar beträffar, så kan jag meddela Eder, mina herrar, att försök hafva under underhandlingarnes gång från svensk sida gjorts att erhålla ett uppskof. Detta har icke kunnat, då underhandlingarna från svensk sida påkallats, gärna beviljas. Underhandlingarna måste föras till slut, det slutet finge blifva det ena eller det andra. Denna invändning är emellertid icke någon viktig erinran.

Den andra erinringen är af vida större vikt, och de båda föregående talarne hafva, om jag uppfattat dem rätt, framhållit denna synpunkt ganska starkt.

Mina herrar, då Tyskland år 1902 inrättade sin nya tulltaxa, så byggde den så att säga en mur rundt omkring det tyska tullområdet. Denna mur är mycket hög, och den är, om jag så får uttrycka mig, försedd med spetsar och pikar mot ett hvart land, som exporterar varor till Tyskland. I följd däraf blef det, då tulltariffens bestämmelser skulle tillämpas, omöjligt för dessa länder att exportera varor till Tyskland, då varorna icke kunde komma öfver den höga tullmuren. Hvad hade de ifrågavarande länderna då att göra? Naturligtvis endast en enda sak, och det var att få muren nedrifven på sina ställen eller att få hål på muren. Och på hvilket sätt får man detta? Jo, genom tarifftraktater; någon annan utväg finnes icke, såvida, jag tillägger detta, man öfver hufvud taget har några exportmöjligheter. Och därmed har jag kommit in på frågan om tarifftraktater. Innan jag närmare inlåter mig på denna fråga, må det emellertid tillåtas mig att något utfylla den bild, jag nyss be-

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

gagnade, för att därigenom visa, att ställningen såsom mest gynnad nation icke är tillräcklig.

Jag sade, att tullmuren var så inrättad, att man icke kunde komma öfver den annat än genom att få en bräcka på den, det vill säga genom att afsluta en tarifftraktat. Ett antal länder, 8 eller 9, hafva ingått tarifftraktater med Tyskland, på grund af hvilka traktater dessa länder för sina varor fått hål i muren. De hafva fått en öppning, genom hvilken de kunna få in sina varor. Nåväl, säga anhängarne af tanken om ställningen såsom mest gynnad nation, vi hafva alltså samma förmåner som dessa 8 à 9 nationer åt sig utverkat. Ja, naturligtvis. Men, mina herrar, af hvad jag sagt följer också, att våra speciella exportartiklar, de som för Sverige hafva afgörande betydelse, icke kunna komma öfver muren. De stöta på dessa pikar, dessa spjut, om hvilka jag talat. Ty någon annan nation har naturligtvis icke utverkat eller, för att begagna det kommersiella språket, köpt dessa förmåner åt Sverige. Det är därför, som den mest gynnade nations ställning icke hjälper i förevarande fall. Några af våra förnämsta exportnäringar stöta här mot denna mur, ty där finnes icke något hål, afsedt för dessa näringars produkter. Men, mina herrar, detta är just hvad man genom traktaten nu har åstadkommit.

Nu är jag vid frågan om tarifftraktater. Det lät nog på den siste ärade talarens anförande, som om tarifftraktater i och för sig vore en styggelse. Ja, jag känner nog den nationalekonomiska lära, för hvilken tarifftraktaten är en styggelse, men jag påstår, att i den mån de stora länderna varda protektionistiska, måste de gå med på tarifftraktater. Mina herrar, tarifftraktaten är protektionismens legitima barn.

Här har vidlyftigt talats om och här kommer att ännu vidlyftigare talas om, huru de svenska underhandlarne gifvit efter, hurusom Sverige fått ingenting, under det att Tyskland fått allt. Det har af den siste ärade talaren sagts, om jag uppfattade honom rätt, att då den svenska regeringen erhållit beröm, var det för de eftergifter, som från svensk sida kommit Tyskland till del. Det var förvisso icke för eftergifternas skull, som beröm erhållits och af den orsaken kan det icke heller utdelas, ty jag skall visa, att eftergifterna från svensk sida äro ganska minimala.

Vi svenska underhandlare hafva medgifvit — och då regeringen endast godkänt hvad vi gjort, skall jag icke minska underhandlarnes ansvar — nedsättningar på 19 tullpositioner, och här finnes ingen, som icke medgifver, att dessa nedsättningar äro alldeles betydelselösa. Däremot råder här den meningen, att de bindningar, vi medgifvit för ett mycket stort antal artiklar, gått för långt.

Den siste ärade talaren uttryckte den önskan, att i saker, som röra industri och kommers, industriens och köpmannaståndets män måtte blifva hörda — han sade af regeringen. Med regeringens åtgöranden har jag intet att göra, men af underhandlarne hafva

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

dessa män blifvit hörda. Och jag ber om kammarens uppmärksamhet, då jag här förklarar, att underhandlarne icke i något enda fall medgifvit nedsättning af en tullsats, där icke de hörda industrimännen förklarat denna nedsättning kunna äga rum utan skada för svensk industri. Och hvad bindningarna beträffar, hafva vi icke heller medgifvit bindning i någon enda tullposition, där alla de i ärendet hörda industriidkarne bestridt detta. Men i det fall, att de hörda industriidkarne varit af olika mening, har det naturligtvis varit för underhandlarne nödvändigt att på grund af den förebragta utredningen å ömse sidor bilda sig själfva en mening. Då nu här omförmäles särskildt en industrigren i vårt land, vill jag säga, att de bindningar, som i denna ägt rum, väl hafva blifvit bestridda af en grupp af den industriens idkare — det är riktigt — men de hafva af andra idkare af samma industri förklarats kunna utan skada äga rum. Vi underhandlare hafva skött vårt värf måhända med bristande skicklighet — däröfver tillhör det icke oss att döma — men vi hafva därpå nedlagt möda och omsorg, och vi hafva icke i något fall handlat utan att, naturligtvis efter måttet af våra krafter, göra oss reda för hvad vi gjort och hvad vi föreslagit, väl vetande och tungt kännande det ansvar, som hvilar på oss i denna viktiga sak.

Nu har i fråga om dessa bindningar framställts den tolkning — det är den sista ärade talaren förbehållet, såvidt jag vet, att säga det — att ett annat land bestämmer öfver oss därför, att vi i ett aftal gå in på att under vissa år icke förändra en tullsats. Jag har en annan valör på ett sådant uttryck än talaren. En tarifftraktat är ett aftal. Ingen person, som ingått ett aftal med en annan, är fullkomligt fri. Han är bunden af aftalets bestämmelser, och han går till det aftalet, när det gäller industriella och kommersiella ting, industriidkare framför allt, icke med stora slagord, utan med lefvande känsla af att han går att göra upp mellanhafvanden i ekonomiska ting. Då räknar och öfverlägger man, och de stora orden verka icke så mycket. Resultatet af traktaten i ekonomiskt afseende, om den antages, är den, att genom traktatens bestämmelser eller verkningarna af traktaten icke en enda svensk arbetare beröfvas sitt bröd. Den bundna industrien — kommen väl ihåg det, mina herrar! — beröfvas icke det skydd, som den har, utan får behålla det, men antages icke traktaten, blifva arbetarne i två viktiga exportnäringar utan arbete. I fråga om den ena har deras speciella målsman förklarat, att för dem finnes icke något arbete här i landet, utan de måste utvandra. För mig har den uppfattningen och den åskådningen varit och är fortfarande afgörande i fråga om protektionismen, att den måste vara rättvis. Jag har kämpat för den under min riksdagstid. Jag har gjort det på den plats, där striderna skarpast utkämpats, utan att jag vid något tillfälle haft något eget intresse därvid. Jag har gjort det från rättvisans synpunkt. Jag har velat bereda arbete och skydd åt alla svenska näringar, och det har jag i min mån sökt tillämpa vid uppgörandet af denna traktat, ty jag

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

har därigenom, såvidt vårt förslag till traktat blir godkändt, gjort det möjligt för exportnäringarna att vara till. Jag kan nämligen icke förstå, hvarför icke dessa jämväl hafva rätt att vara till. Märk väl, mina herrar, att genom traktaten har åt dem bevarats möjlighet att existera, utan att man — det står jag för — har uppoffrat någonting, utom att man bundit vissa tullsatser för $4^1/_2$ år och medgifvit några tullnedsättningar utan betydelse.

Det är naturligtvis en punkt i traktaten, som gör, att den får en mera passionell prägel än den eljest skulle hafva. Det är den i traktaten intagna bestämmelsen, att exporttull icke får åsättas järnmalm under den tid traktaten varar, som orsakat detta. Den har — det begripa herrarne — varit föremål för oändliga öfverläggningar. Hvarför den till slut kommit in i traktaten, är kändt. Anledningen är ju den, att regeringen i sammanhang med traktaten framlagt ett förslag om uppgörelse af mellanhafvandena med det bolag, som äger de stora malmfyndigheterna i Norrland. Det är i följd däraf som bestämmelsen kommit in i traktaten. Aftalet med bolaget har icke vunnit Riksdagens godkännande. Faran af traktatens antagande i detta afseende lär dock icke vara stor, då den endast gäller $4^1/_2$ år. Det andra aftalet skulle gälla 50 år.

Det är ganska egendomligt hvad olika ting betraktas olika från olika synpunkter, när man vill det ena eller det andra. På sidan 146 i kungl. propositionen förekommer ett uttalande — det är bäst, att jag återger orden exakt — det heter där, att då en så betydande förmån ställes i utsikt som ett återupptagande af den svenska kreatursexporten på Tyskland, så har man kunnat gå med på visssa i sig själf obetydliga medgifvanden. Men den första talaren förklarade, att detta icke vore så mycket värdt. Det vore endast ett halft löfte. Ett sådant uttalande får emellertid icke tagas så. Det är ett aftal af sådan beskaffenhet, att man icke kan tala om halfva löften.

Vi hafva i dag två vägar att välja, den ena är uppgörelse med Tyskland; den innebär frid och ro och lugn i ekonomiskt och kommersiellt afseende; den andra är afslag med däraf följande konsekvenser. Det tillhör kammaren nu att välja sin väg. För min del har jag redan valt min, och jag yrkar bifall till bevillningsutskottets hemställan.

Herr Håkanson: I likhet med den näst föregående talaren vid slutet af hans anförande och i likhet med den förste talaren i början af hans anförande ställer jag mig på den svenska sidan. Och jag gör mig den frågan, som jag anser hvar och en bör göra sig: är traktaten för Sverige till mera gagn än skada? Blir svaret ja, då bör den antagas, i motsatt fall böra vi icke därpå reflektera.

Den siste talaren sammanställde begreppen tarifftraktat och protektionism. Jag är fullständigt ense med honom, att det ena icke behöfver utesluta det andra. Vore vi i närvarande stund likaväl rustade för att ingå en traktat som Tyskland är det, och hade

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

under sådana förhållanden förda underhandlingar ledt till för Sverige gynnsamt resultat, skulle jag icke hafva tvekat att tillstyrka bifall till ett traktatförslag.

Den ärade talaren sade, att eftergifterna från Sveriges sida voro mininala. Ja, det håller jag med om, såvida det endast gäller nedsättning i svenska tullsatser, ty hvad som därvidlag blifvit åtgjordt har icke så särdeles stor betydelse. Däremot är jag af annan mening än han, då det är fråga om bindningar af vissa tullsatser. Här anser jag, att man gått alldeles för långt. Jag vet mycket väl, hvem han afsåg, då han sade sig vänta kritik angående dessa bindningar, men jag har verkligen icke tänkt att i dag gå in i detaljkritik häraf.

Då jag i min reservation framhållit det mindre lämpliga uti att använda den tyska statistiken, har jag icke därmed uttalat någon förkastelsedom öfver denna statistik såsom sådan, men jag håller före, att den ensamt icke kan vara tillfyllest, då det gäller att bedöma Sveriges och Tysklands ställning i fråga om de omständigheter, som böra tagas i betraktande vid en traktats ingående. Jag har i reservationen särskildt påpekat, att när det gäller export från Tyskland till Sverige, så äro i den tyska statistiken af helt naturliga skäl icke frakterna tillagda, såsom förhållandet är uti svensk statistik öfver varor, som hit importeras från Tyskland. Häraf följer, att de tyska siffrorna öfver exporten till Sverige redan af denna grund måste vara alldeles för små. När det däremot gäller exporten från Sverige till Tyskland, inträder ett motsatt förhållande, och då kommer den tyska statistiken att visa mera än den svenska.

Jag har också något berört, att den tyska statistiken lika litet som den svenska kan vara fullt korrekt i ett afseende, nämligen i afseende å ursprungs- och bestämmelselandet. Jag har i reservationen endast påpekat, att en mängd varor gå från Tyskland via Hamburgs frihamn, som i handelsstatistiskt afseende från tysk synpunkt betraktas såsom främmande land, och att en stor del af varutrafiken från Tyskland till Sverige förmedlas af danska köpmän vid Köpenhamns frihamn. Men det är också bekant, att en icke obetydlig del af denna trafik besörjes af belgiska och hollänska köpmän; och del är alldeles gifvet, att denna del af exporten figurerar i den tyska statistiken som utförsel till dessa länder.

I den tyska statistiken erkänner man, då man jämför den med den svenska handelsstatistiken, att skillnaden i uppgifterna delvis beror på det olika uppskattningssättet. Ja, det är alldeles naturligt, att det delvis beror därpå. Det heter härom i den kungl. propositionen:

»För utförseln utgöras nämligen primäruppgifterna nästan uteslutande af afsändarnes exportinlagor, hvilka mången gång kunna vara helt summariskt affattade och stundom icke alls aflämnas. Ja, jag vet verkligen icke, hvem som skall lämna uppgift om värdena på de varor, som exporteras, om icke exportörerna skola göra det. Man kan väl icke tillsätta tjänstemän för att sätta sådana värdesiffror.

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

För öfrigt är det alldeles icke med ett ord antydt, att i Tyskland ett bättre förfaringssätt finnes.

Jag har emellertid särskild anledning att påpeka ett förhållande, som visar hvilken roll den olika värdesättningen i svensk och tysk statistik, på ett enda varuslag spelar, när det gäller Sveriges export till Tyskland. Jag vill redan på förhand säga, att jag ämnar så litet som möjligt trötta herrarne med siffror, men de få, som jag kommer att begagna, äro så belysande, att jag icke kan utesluta dem. *Enligt tysk statistik importerades till Tyskland från Sverige 1,584,000 tons järnmalm. Denna malm hade enligt samma statistik ett värde af 25,345,000 mark eller i genomsnitt ett värde af 16 mark per ton. Enligt svensk statistik finner man, om man dividerar totala varuvärdet med totalantalet exporterade tons, priset per ton utgöra 8 kronor 11 öre eller, reduceradt till mark med en beräkning af 89 öre på marken, 9 mark 11 pfennig. Här är en skillnad af 6 mark 89 pfennig pr ton eller i totalvärde af öfver 10,900,000 riksmark.*

I ett afseende anser herr finansministern, att han finner det lämpligt att använda den svenska handelstatistiken, och det är, när det gäller att anställa jämförelser, som beröra en längre följd af år. Han utvecklar nederst på sidan 116 i kungl. propositionen, huru vår export ställt sig till Tyskland och England under 5 femårsperioder och 1 fyraårsperiod med början år 1876. Han visar där, att exporten till Tyskland ökats från 6,87 % till 16,62 %, och att den till England har nedgått från 51,98 % till 38,35 % af hela varuutförseln. Jag kommer något längre fram att visa, hur vanskligt det är att angående handelsomsättning röra sig med procenttal. Det ser ut, som bevisade de en hel del, men de bevisa icke alltid det man vill bevisa. Sveriges export till Tyskland har från den femårsperiod, som började år 1876, till den fyraårsperiod, som började 1901, ökats från 72,000,000 mark till 266,000,000 men till England från 545,000,000 mark till 611,000,000 mark. Ökningen för Tyskland är 194,000,000 mark, och för England är den 66,000,000 mark. England är emellertid fortfarande så öfverlägset, att jag är öfvertygad, att exporten dit är och förblir för årtionden framåt för Sverige af större intresse än exporten på Tyskland. En särskild omständighet, som jag erinrar mig, när jag talar om exporten på England, är den kolossala massa smör, som vi exportera till England, via Danmark. Jag kan icke säga, att *hela* vår smörexport till Danmark går till England, men större delen går dit, och under fyraårsperioden från år 1901 utgjorde värdet af den exporten 71,000,000 mark. Jämförelsen emellan införselvärdena är mindre intressant, hvarför jag icke skall uppehålla mig därvid.

Här lämnas i denna proposition en redogörelse för huru Sveriges och Tysklands handelsförhållande så småningom utvecklat sig från år 1880 till år 1904, och det visas där, att införseln från Tyskland och utförseln dit hafva väsentligt utvecklat sig.

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

Man ser, att år 1904 utgjorde vår införsel, Tysklands export till Sverige, i procent af Tysklands hela utförsel 2,8 %. Detta har endast en gång blifvit öfverträffadt, nämligen år 1899, då den uppgick till 3,1 %. Och härmed äro vi inne på frågan om hvad som sannolikast kommer att inträffa, om svenska Riksdagen afslår traktaten.

Kan Sveriges ställning gentemot Tyskland i handelspolitiskt afseende anses så svag, att anledning finnes att befara, att Sverige af Tyskland skulle blifva behandladt annorlunda än som mest gynnad nation, om Riksdagen vägrar godkänna det framlagda förslaget? Af en på sidan 112 i kungl. propositionen intagen tablå, till hvilken jag nödgas hänvisa, framgår, som herrarne finna, att Sveriges import från Tyskland år 1904 utgjorde 2,8 % af Tysklands hela export. Eftersom den tyska statistiken blifvit använd för att bevisa nödvändigheten af traktaten, så har jag på senare tiden rätt ifrigt sysselsatt mig med tysk statistik och sökt hämta, hvad därur hämtas kan i fråga om nu föreliggande fråga. I »Statistisches Jahrbuch» för år 1905 ser man, att bland 56 stater, för hvilka det finnes särskild exportstatistik, intager Sverige det 10:e rummet. Vi stå före sådana länder som Italien, Argentina, Englands besittningar i Ostindien, Europeiska Turkiet, Kina, Brasilien, Japan och Hamburgs frihamn, och vi öfverträffas endast af England, Österrike-Ungarn, Förenta Staterna, Holland, Schweiz, Ryssland, Belgien, Frankrike och Danmark. Det väldiga England tager icke mer än 6 2/3 gånger mera än Sverige. Förenta Staterna taga 3,3 gånger så mycket som Sverige, och det stora Ryssland 2,1 gång så mycket som Sverige. Häraf torde framgå, att exporten på Sverige för Tyskland är af utomordentligt stort värde. Bland de stater, som jag nämnde komma efter oss i afseende å Tysklands export, kan jag nämna, att Europeiska Turkiet och Kina taga hvardera 1 %, likaså Hamburgs frihamn, Japan, Brasilien och Spanien taga 1,1 %, sålunda icke på långt när hälften af hvad Sverige tager. Bland sådana länder, som af Tyskland behandlas såsom den mest gynnade nation, och dit Sverige för närvarande hör, intager Sverige det sjette rummet. Vår ställning i förhållande till de stater, på hvilka Tyskland drifver export, måste sålunda anses såsom särskildt aktningsbjudande. Om vi åter betrakta den andra sidan, Tysklands import, så finnes också i »Statistisches Jahrbuch» en fullständig redogörelse för importen från 56 olika stater. Där intager Sverige det sextonde rummet. Där står det sålunda långt tillbaka mot hvad det gjorde, när det gällde exporten.

Här bör också något talas om de varor, som importeras, och de varor, som exporteras. Det har blifvit så många gånger sagdt och skrifvet, att det är säkert för hvar och en bekant, att Tysklands export till Sverige är så godt som uteslutande, ja uteslutande bestående af helfabrikat och att däremot Sveriges export till Tyskland hufvudsakligen utgöres af råvaror och halffabrikat. De varor,

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

som nu skulle komma att sitta emellan, enligt hvad en talare i dag har antydt, skulle vara trävaror, järnmalm och gatsten.

Angående trävaror i allmänhet är det väl tämligen uppenbart, att om Sverige uteslutes från den tyska marknaden, så kommer priset från andra håll till skada för den tyske köparen att ökas. Det är också helt naturligt, att de länder, som vilja öfvertaga den af Sverige på Tyskland bedrifna exporten, måste lämna ifrån sig viss annan marknad, och att Sverige då icke torde hafva stora svårigheter att upptaga den, anser jag för alldeles gifvet.

Angående järnmalmen veta vi litet hvar, hvilken stor betydelse vår järnmalm spelar i Tysklands industriella lif. Jag har redan nämnt, att Tyskland i sin officiella statistik upptager värdet af svensk järnmalm till 16 mark per ton. Jag vet icke, om det är bekant redan förut, men jag anser mig här böra nämna, att *Tyskland bedrifver en icke oväsentlig export* af järnmalm, i det att det enligt sin egen statistik till Frankrike och Belgien exporterar något öfver 3,440,000 tons till ett pris af 11,751,000 mark eller ett genomsnittspris af 3 mark 41 pfennig per ton. Man exporterar malm för 3 mark 41 pfennig, och man importerar för 16 mark per ton. Häraf framgår, af hvilken utomordentlig vikt den svenska malmen måste vara för den tyska järnhandteringen, och att den icke kan undvaras.

Angående gatstenen tror jag också, att man i stora delar af Tyskland skall hafva mycket svårt att undvara densamma. Detta beror i synnerhet på transportförhållandena. Denna tunga vara kan icke transporteras på järnväg hur långt som helst, utan man måste använda sjötransport, om icke varan vid ankomsten till bestämmelseorten skall ställa sig alltför dyr. Jag har försökt att i tyska geografiska handböcker finna ut, om det finnes någon plats i Tyskland, som är så belägen, att man kan anse, att en stor transport af dylik billig sten skulle därifrån kunna äga rum sjöledes. Jag har icke lyckats. I *en* tysk handbok har jag särskildt funnet angifvet en trakt som heter Lausitz, öster om Elbe, där det finnes rika granitbrottsmöjligheter, men sedan står det som ett hinder: »ein grosser Fluss fehlt». Där finnes således intet vattendrag, på hvilket transporten af stenen kan äga rum. Nu äro, som bekant, de flesta tyska storstäderna belägna antingen utmed segelbara floder eller kanaler, som indirekt eller direkt stå i förbindelse med hafvet. Detta gör, att man från våra, i allmänhet vid kusten belägna stenbrott kan till ett billigt pris dit transportera gatsten.

Med denna syn på tingen är det klart, att jag hyser mycket små farhågor i det afseendet, att Tyskland skall förklara oss tullkrig, i händelse traktaten icke antages.

Hvad hafva vi nu för anledning till oro, om traktaten antages? I den kungl. propositionen heter det: »På grund af den korta giltighetstid, som af nu anförda skäl blifvit föreslagen för traktaten, har densamma mera karaktären af ett provisorium, afsedt att sätta Sverige

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

i tillfälle att företaga berörda revision af sin tulltaxa och på grundvalen af en mera tidsenlig sådan upptaga nya förhandlingar om handelstraktat med Tyskland.»

Ja, jag undrar, om det är ett lyckligt sätt att gå till väga. Jag undrar, om icke Sverige kan mycket lugnare och säkrare företaga en omarbetning af sin tulltaxa, om vi icke hafva denna traktat. Bland annat vinnes väl då den fördelen, att genom reformen, om den genomföres, ändringar i tullsatserna skola snabbare kunna tillämpas, än om vi måste vänta öfver hela traktatstiden. Jag vet, att många, äfven i denna kammare, äro mycket skeptiska i afseende å införandet af en tariffreform i vårt land. Nu säges det bland annat, att det är icke så farligt, om vi under den här korta tiden binda tullsatserna till den omfattning, som man här har föreslagit. Tyskland har, såsom vi väl veta, genom sina handelskamrar och andra dels privata och dels officiella institutioner förmåga att skaffa sig en synnerligen noggrann kännedom om våra behof. Många fabrikanter hafva under så många år här drifvit affärer, att de i detta hänseende sitta inne med alldeles ovanligt grundliga insikter i berörda afseende. Det är alldeles uppenbart, att många sådana i samma ögonblick som traktaten fastslås, börja göra utvidgningar af sina fabriker. I många industrier, särskildt textilindustrien, kunna dessa utvidgningar göras mycket billigt. Oftast finnes den för utvidgningen nödvändiga, obetydliga kraften till hands redan förut. I moderna anläggningar har man i allmänhet öfverskott på kraft. Man behöfver ej heller för att öka sin tillverkning skaffa sig nya maskiner af *alla* slag, utan det är endast vissa grupper, som behöfva köpas nya. Sådana maskiner, som användas för det förberedande och för det afslutande arbetet, finnas ofta tillräckliga för en större tillverkning, och det är endast sådana, som användas på ett mellanstadium, som behöfva anskaffas. Då det är så, att dessa ökningar spela in så litet i förhållande till hela anläggningskostnaden, så är det för en sådan fabrikant möjligt att på ganska kort tid amortera en sådan tillökning i anläggningen, och dessa tillökningar, mina herrar, under dem komma vi att lida.

Vidare är det en särskild omständighet, som icke får förglömmas, och det är, att Tyskland genom dessa höga tullsatser har, så att säga, monopoliserat den inhemska stora marknaden så, att intet främmande land kan där komma in. Detta gör ju, att Tyskland har en möjlighet att drifva fabrikation af en mängd varor i större skala än förut. Genom att fabrikerna blifvit utvidgade och omkostnaderna billigare kan det till utlandet afsätta sina varor för ett pris, som utlandet nu mindre än tillförne kan konkurrera med.

Jag hyser slutligen den åsikten, att därest Tyskland skulle förklara Sverige tullkrig, så måste väl den så mycket omtalade nationella samlingen här i landet börja visa, hvad den duger till. Blotta ord om nationell samling hafva ingen betydelse, men om nationen kan samla sig till kraftig handling, då det gäller dess ekono-

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

miska lif, då har den något uträttat. Med den starka ställning i handelspolitiskt afseende, som man i hela världen vet att vi intaga i förhållande till Tyskland, och med vår ofullkomliga tulltaxa, är jag öfvertygad, att ett godkännande af traktaten kommer öfverallt i utlandet att göra intryck af nationell svaghet, och jag frågar, om vi hafva något i det afseendet att ödsla bort.

På grund af hvad jag sålunda yttrat, herr grefve och talman, och särskildt med hänsyn därtill, att jag anser, att bevarandet af den industri, som nu sysselsätter sig med tillverkning af sådana varor, som delvis importeras från Tyskland, har för landet en större betydelse än den industri, hvars export man här vill särskildt gynna, och hvilken export jag anser genom ett afslag på traktaten icke blifva omöjliggjord, ber jag att få yrka afslag å utskottets hemställan.

Herr Almgren: Då jag nu går att yrka bifall till bevillningsutskottets hemställan, kan jag icke använda någon bättre motivering än den, som finnes uttryckt i en skrifvelse, aflämnad från Stockholms köpmannaförenings handelskammare till bevillningsutskottet, och som man uppmanat mig att framlämna äfven här i kammaren. Men innan jag det gör, ber jag att få fästa uppmärksamheten på att Stockholms handelskammare består icke endast af köpmän, som exportera och importera, utan att inom densamma äfven äro representerade ett stort antal industrier och särskildt några af de industrier, som närmast beröras af de förändringar i tulltaxan, hvarom här är framställdt förslag. Handelskammaren yttrar:

»Handelskammaren har till att börja med fäst sig vid den omständigheten, att den nu afslutade traktaten icke är ämnad att gälla för längre tid än $4^1/_2$ år. På grund af traktatens korta giltighetstid synes det därför från svensk sida vara utan afsevärd olägenhet, att ett bindande af tullpositioner i den svenska tulltaxan måst i ganska stor utsträckning medgifvas. Det torde knappast finnas mer än en mening därom, att en genomgående revision af den svenska tulltaxan måste företagas; men det ligger i sakens natur, att en sådan revision icke gärna kan tänkas genomförd på kortare tid än som ungefär motsvarar traktatens giltighetstid. Att antaga traktaten innebär därför enligt handelskammarens mening knappast något annat än att man för traktatstiden finge afstå från tullhöjningar, hvilka i allt fall under nämnda tid näppeligen kunde med erforderlig utredning hinna att vidtagas.

Handelskammaren har sig vidare bekant att i afseende å de positioner i tulltaxan, beträffande hvilka från Sveriges sida nedsättningar måst göras, de industriidkare i Stockholm, hvilka i detta fall hafva ett intresse att bevaka, icke hafva något att invända mot ett antagande af traktaten, och vidkommande de industrier härstädes, hvilkas produktion skulle komma att beröras af de nya tull-

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

satser, som vid införsel till Tyskland skulle komma att åläggas svenska varor, ifall traktaten antoges och den Sverige speciellt medgifna tariffen sålunda komme till tillämpning, har handelskammaren erfarit, att ej heller representanterna för åsyftade industrigrenar hafva något att erinra mot traktatens trädande i kraft.

Det synes dessutom, som om Riksdagen genom att för sin del antaga ifrågavarande traktat skulle göra en gärd af rättvisa åt de stora svenska exportintressena. Det protektionistiska systemets införande i Sverige har kunnat gagna dess industri, för så vidt som den arbetat hufvudsakligen för den inhemska marknaden, men i den mån det gällt att konkurrera på världsmarknaden, har saken ställt sig något annorlunda. Den svenska industrien har nämligen åtminstone delvis på grund af det protektionistiska systemet fått vidkännas väsentligt stegrade framställningskostnader, i det att bland annat lifsmedelsprisen och i följd däraf arbetslönerna i hög grad ökats. En annan svårighet för vår exportindustri liksom för det svenska affärslifvet i allmänhet har varit det rådande osäkerhetstillståndet i fråga om tullsatsernas höjd såväl beträffande vårt eget land som också afsättningsländerna. Någon liten ersättning härför skulle emellertid vår exportindustri vinna därigenom, att Tyskland för en tid af $4^1/_2$ år framåt skulle binda sin tulltaxa gentemot Sverige, så att de svenska industriidkarne beträffande afsättningen på detta land finge arbeta under stabila förhållanden.

Enligt handelskammarens åsikt bör mindre vikt fästas därvid, att enstaka industriidkare tycka sig finna, att traktaten i en eller annan detalj icke motsvarar deras önskningar. Det gäller nämligen i fråga om internationella öfverenskommelser liksom beträffande affärer i allmänhet, att de måste grundas på ömsesidiga medgifvanden, och torde det därför vara till fyllest om resultatet i sin helhet kan betraktas såsom godt.

Beträffande den nu ifrågavarande traktaten har handelskammaren efter närmare granskning enhälligt kommit till den slutsatsen, att ett antagande af densamma skulle åt Sveriges industri och handel bereda öfvervägande fördelar.»

Jag skulle kunna inskränka mig till uppläsningen af detta, då jag anser de motiv, som där anförts, fullt tillfredsställande, men jag kan icke underlåta att ytterligare betona, att det skulle vara en rättvis gärd åt vår exportindustri, om dess önskningar nu tillmötesginges. Inom handel och industri är en viss säkerhet af den allra största betydelse. Denna industri skulle nu få, åtminstone under $4^1/_2$ år, visshet om att fortfarande kunna drifva sin export på Tyskland. Komme genom ett afslag på den ingångna traktaten detta förhållande att rubbas, så kommer dess plats på den tyska marknaden att intagas af andra; och har man en gång förlorat platsen, kostar det ganska stora uppoffringar att återvinna densamma. Då jag tror, att vi icke skulle vilja med lätt samvete därtill bidraga, ber jag att

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

på grund af hvad jag nu anfört få yrka bifall till bevillningsutskottets hemställan.

Herr Boman: Liksom den förre talaren från Stockholms köpmannnaförenings handelskammare fått mottaga en resolution till förmån för den föreslagna traktaten, har jag från Göteborgs handelskammare fått till mig riktad den hemställan att låta komma till kammarens kännedom, att handelskammaren vid behandling af frågan om det föreliggande traktatförslaget enhälligt beslutat uttala sig till förmån för dess antagande.

Det är ju naturligt, att afslutandet af ett sådant fördrag som en handelstraktat måste förutsätta uppoffringar från den ena sidan för att vinna fördelar på andra områden. Då fördelar och olägenheter ligga på skilda områden, torde ingen med objektiva skäl kunna säga, att fördelarne äro större än olägenheterna eller tvärtom; det blir som vid en byteshandel helt och hållet beroende på hur man värdesätter hvad man ger och hvad man får.

Hvad som gör, att jag utan tvekan anser, att traktaten kan antagas, är den omständigheten, att de fördelar, som Sverige genom densamma ernår, äro af den art, att de inträda klart och genast. Den trygghet, som vinnes för Sveriges stenexport, för exporten af skogsbär och vissa slag af förädlade trävaror, inträder omedelbart med traktatens afslutande. Hvad angår de uppoffringar eller eftergifter, som Sverige för dessa fördelars ernående måste göra, ligga de först och främst i vissa tullnedsättningar. Dessa tullnedsättningar ha naturligtvis en viss ekonomisk betydelse, men denna är icke synnerligen stor; och ingen talare har påstått, att dessa nedsättningar skulle innebära någon våda eller fara för någon svensk industrigren. Komma vi så till de poänger, där bindningar företagits i den svenska tulltaxan, så påstås det, särskildt från industriidkarehåll inom textilbranschen, att dessa bindningar innebära ett förkväfvande af uppblomstrande svensk industri, en afstängning af rika utvecklingsmöjligheter. Såvidt jag förstår, är det dock blott möjligheter som afstängas, och förutsättningen för att dessa möjligheter skulle blifva verklighet skulle vara, att man genom en ökad specialisering af den svenska tulltaxan kunde bereda ett sådant skydd för denna industri, att den verkligen kunde uppblomstra; och det är ingalunda visadt, att denna möjlighet skulle blifva verklighet, långt mindre att sådant kunde låta sig göra på en så kort tid som de $4^1/_2$ år, hvarom här är fråga.

En talare har vidrört som en uppoffring från Sveriges sida bestämmelsen om handelsresande. Jag får säga, att den eftergiften är ganska obetydlig. Skall icke Sveriges köpmannakår vara så klok, att den kan säga nej till offerter, som icke passa, och säga ja blott till goda offerter, ja, då är den litet ägnad att utöfva sin verksamhet.

Den största eftergiften, som Sverige gjort, är väl i fråga om

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

malmtullen. Men lika litet som jag kunde vara med, då det i måndags gällde att eventuellt binda Sveriges frihet i detta hänseende för 50 år framåt, lika litet känner jag mig tveksam att göra det för en så kort tid som 4½ år. Jag betraktar denna frihet att kunna åsätta malmtull som ett synnerligen värdefullt försvarsvapen af den största betydelse för användning vid utomordentliga tillfällen, då däraf är behof, men icke för att användas i onödan.

Slutligen, vid bedömandet af denna fråga bör man väl icke helt och hållet förbigå, att den äger en politisk betydelse. Liflig handelsförbindelse mellan två länder torde med visshet kunna påstås vara en god grundval för politiskt samförstånd.

På grund af hvad jag sålunda anfört ber jag få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till nu pågående sammanträdes fortsättande klockan 7 på aftonen.

Friherre Rappe: Den nu föreliggande frågan är enligt mitt förmenande af så stor vikt för hela vår handelspolitiska framtid, att något med denna förlikneligt icke på länge inom vår Riksdag förekommit.

Vårt mäktiga grannland Tyskland har under en följd af år rustat sig till kamp, för att dess handel och industri skola få världsherravälde. Vi här ha med vanlig liknöjdhet förbisett detta och gjort ingenting; då kampen kommer, stå vi orustade. Dess dag har nu kommit; våra underhandlare ha stridt tappert, det är jag öfvertygad om, de ha också vunnit vissa fördelar, men på bekostnad af så stora och viktiga intressen, att jag för min del anser, att traktaten icke kan och icke bör antagas. De tyska underhandlarne ha följt en taktik, som visar, huru väl de känna ställningen. De ha gjort medgifvanden för vår exportindustri, som visserligen äro beaktansvärda, men de ha sedan bundit Sverige vid en mängd satser, som för oss äro till ännu större nackdel. De ha vidare af hvad som ansågs och anses vara för Sverige en fördel, nämligen den korta varaktigheten af handelstraktaten eller 4½ år, gjort ett vapen sig till fördel. Ty hvad vill Tyskland? Tyskland vill locka oss ur vår ställning som den mest gynnade nation. Det säges, att denna ställning icke innebär så stora fördelar och att den är uppsägbar på ett år, men det är dock, såvidt jag kan fatta, icke oss de kunna uppsäga på ett år, utan alla de andra stater, som med dem ha traktater, skola först uppsägas, innan vår förmån som den mest gynnade nation kan beröfvas oss. Det är således icke så lätt.

Visserligen är det sant, att i de traktater, hvarom här är fråga, icke alla de punkter äro inrymda, som vi skulle önska, men det är dock en ganska väsentlig förmån att blifva behandlad som den mest gynnade nation. Och äro vi väl ute ur den ställningen, och det bli vi, om vi antaga traktaten, då komma vi enligt mitt förmenande efter

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

förloppet af de $4^1/_2$ åren att stå fullkomligt värnlösa. Det heter, att vi under tiden kunna omskapa vår tulltaxa och att vi då ha fullständig handlingsfrihet. Men, mina herrar, jag är öfvertygad, att så icke är förhållandet. Tyskland begagnar en välkänd taktik. Det är förpostfäktningarne, som nu utkämpas. Vår motståndare lockar oss genom att skenbart gifva efter ut ur vår ställning, och sedan kastar han sig med hela sin tyngd öfver oss. Skulle man draga i tvifvelsmål riktigheten häraf, så har väl detta blifvit undanröjdt på ett fullständigt sätt genom förhandlingarne i måndags i tyska riksdagen. Åtskilliga angrepp gjordes där på tulltraktaten med Sverige, särskildt för dess kortvarighet, men härpå svarade statssekreteraren Posadowsky å regeringens vägnar ungefär så: Varen inte oroliga, mina herrar, vi ha blott skenbart gifvit efter, och efter de $4^1/_2$ åren kasta vi oss med hela tyngden af vår utmärkta tulltaxa öfver detta land, som vi ha utsett att blifva afnämare af våra produkter. Jag tror, att vår ställning efter de $4^1/_2$ åren blir mycket sämre, än den är i nuvarande ögonblick.

Jag skall icke trötta herrarne längre, men det vill jag säga, att om Riksdagen i dag beslutar att antaga traktaten, så annullerar den faktiskt hvad den i måndags beslöt. Då lyckades man, som det troddes, afvärja faran för att Sverige under 50 år skulle blifva bundet i sin handlingsfrihet rörande de norrländska malmfyndigheterna. Nu blifva vi bundna först och främst i malmfrågan och sedan i en hel del andra förhållanden. Säkerligen komma vi att dyrt få ångra, om traktaten antages. Jag ber att få yrka afslag på den kungliga propositionen.

Herr Fahlbeck: Det inträffar i detta fall som så ofta eljest, när motsatta intressen kämpa med hvarandra, att man å ömse sidor öfverdrifver fördelar och nackdelar. Framför allt må jag säga, att den kungliga propositionen ger det intrycket, att man från regeringens sida velat så mycket som möjligt framhäfva de fördelar, som traktaten skulle bereda oss, under det att nackdelarne reduceras till ett minimum — naturligt nog på grund af regeringens ställning icke blott för ögonblicket, då den framlägger ett förslag, till hvilket den önskar Riksdagens bifall, utun kanhända ännu mer på grund af hvad som ligger bakom detta, och till hvilket jag sedan skall återkomma.

Granskar man emellertid de fördelar, som regeringen framhåller, så bestå de till väsentlig del i, som det heter, tullnedsättningar. Det är icke på ett ställe i den kungliga propositionen, som det talas om de tullnedsättningar, hvilka Sverige vinner, utan på mångfaldiga ställen. Men detta är ett ganska vilseledande tal. I ett afseende är det ju rätt, kan man säga, ty regeringen kan visa på den allmänna tyska tariffen och säga: »Den är så och så hög, i stället ha vi nu fått denna traktattariff, som är så mycket lägre.» Men, mina herrar, den allmänna tyska tariffen är uppställd mest som ett hot. Lägges

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat. m. m. (Forts.)

den till grund för beräkningen, så kan man, såsom här sker, tala om tullnedsättningar från Tysklands sida, som gå till 5,178,000 kronor, under det att de tullnedsättningar, som Sverige ger, representera endast 272,000 kronor. Denna räkning är emellertid fullkomligt chimärisk och, jag skulle vilja säga, den är hvad man i våra dagar kallar en »*bluff*». Den tyska allmänna tariffen, som till sin natur är prohibitiv, kunde likaväl ha satts dubbelt så hög, och då hade vi vunnit 10 millioner i stället för 5 millioner i nedsättningar; den kunde ha satts fyrdubbelt så hög, och då hade vi vunnit 20 millioner o. s. v. Detta betraktelsesätt är, jag upprepar det, en ren *bluff*. Det myckna talet om de stora nedsättningar, vi vunnit, vill jag således icke gifva mycket för. I verkligheten är det så, att den nya traktatstariffen i de flesta fall bereder oss ogynnsammare villkor än hittills och enligt förutvarande tariff. Om jag ser till exempel på snickeriarbeten, så draga de enligt den gamla tariffen en tull af 3 mark, men enligt den nya är tullen 4 mark. Vidare, gröfre stenhuggeriarbeten, förr fria, draga nu en tull af 25 à 50 pfennig och likaså klinker oglacerade, förr fria, skola nu förtullas med 20 pfennig per 100 kilogram. Mjölkskumningsmaskiner, som enligt den gamla tariffen voro belagda med en tull af 3 mark, hafva enligt den nya tariffen fått en tull af 10 mark. Skodon af kautschuk och lackerade voro förut tullbelagda med 60 pfennig, nu med 80 pfennig o. s. v. Det visar sig sålunda, att hvad som af Kungl. Maj:t kallas nedsättning är endast i förhållande till den där allmänna hot- och skräcktariffen en nedsättning; i realiteten är det en tullförhöjning. Tyskland har genomfört tullförhöjning på de flesta områden. Det är blott ett enda fall, då tullen nedsatts, nämligen beträffande trävaror från 80 till 72 pfennig, men det är icke mycket att glädja sig åt, ty här hafva vi att täfla icke med Tyskland, utan med Ryssland, Finland och Österrike; och då dessa intaga ställning som mest gynnad nation, befinna vi oss i precis samma läge efteråt som förut.

Jag har velat påpeka detta för att visa, att talet om tullnedsättningar, som så ofta förekommer i den kungl. propositionen, är en ren illusion. I de flesta fall är det tvärtom tullförhöjningar, som inträdt. Den enda betydande fördel, som denna traktat skänker oss, gäller stenindustrien. Öfriga af regeringen så starkt framhållna fördelar äro ganska minimala, när de återföras till sin rätta valör.

Men å andra sidan, ser jag till nackdelarne med denna tarifftraktat, så kan jag omöjligen gå in på, såsom man här fått höra, att vi skulle råka i ett slags vasallskap eller att vi öfver hufvud taget skulle utsätta oss för stora faror genom denna öfverenskommelse. Jag tror icke alls på det. Nackdelarne, som väsentligen bestå däruti, att man binder sina händer, äro ingalunda så stora, som man har föreställt sig, och detta därför att tiden är kort, blott $4^1/_2$ år. När den tiden är ute, äro vi lika fria som nu att ordna dessa förhållanden. Man säger visserligen, att så skulle ej vara fallet, utan

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat. m. m. (Forts.)

att vi då skulle stå bundna. Hvarför skulle vi det vara? Det förstår jag icke. Min öfvertygelse är, att arbetarna så småningom få ögonen upp för tullarnas nödvändighet. De hafva icke haft det förut, men inom kort komma industriarbetarna att blifva de starkaste protektionisterna i vårt land. De skola då bidraga att skapa en fast allmän opinion, om det gäller att göra motstånd mot ohemula tyska anspråk, så att vi med samlad kraft kunna säga: »Vi gå med på *detta*, men vi gå icke med på *det*».

Hvad Posadowskys ord beträffar, så låta de ju fruktansvärda — det erkänner jag — men jag anser, att vi böra göra på samma sätt, sätta upp en lika kolossal allmän tulltariff och säga: »Viljen I ej gå in på våra fordringar, så drabbar eder den allmänna tariffen.» Och vidare få vi så bevisa dem, att de tullnedsättningar, de vinna genom att få åtnjuta vår lägre tariff, blifva icke 5 millioner kronor, utan 25 millioner. Kanske tyskarne komma att känna sig lika öfvertygade om dessa nedsättningars värde, som vår regering nu är om de här ifrågavarande.

Om jag sålunda granskar traktatens fördelar och nackdelar hvar för sig, så äro de förvisso icke så stora, som man velat påstå. Mitt votum i denna fråga bestämmes därför icke så mycket af dessa fördelar och nackdelar som af vissa andra omständigheter. Dessa omständigheter äro först och främst, att tiden är kort, blott $4^1/_2$ år, och att det hela alltså är såsom ett experiment, under hvilket vi få göra nödiga erfarenheter. Vidare tvingas vi genom traktatens antagande till en fullständig revision af vår tulltaxa, hvilken jag icke tror skulle komma till stånd, om vi icke hade detta öfver oss. Vi äro emellertid så efterblifna i tullteknisk hänseende, att en sådan revision är absolut nödvändig.

Slutligen utgör för mig det starkaste motivet härvidlag, att vi äro redan nu bundna, och denna min uppfattning stöder jag på de ord, med hvilka den kungl. propositionen inledes. Det heter där på sid. 104:

»Sedan man därför på diplomatisk väg inhämtat underrättelse om utsikterna för en öfverenskommelse med Tyskland angående ordnandet af det handelsrättsliga förhållandet de båda länderna emellan och förvissning erhållits, att Tyskland, om det än för egen del icke funne anledning att taga initiativet till inledande af traktatsunderhandlingar, likväl vore villigt att inträda i sådana underhandlingar, fann Kungl. Maj:t, på föredragning af dåvarande chefen för finansdepartementet, den 25 maj 1905 godt i princip besluta inledande af underhandlingar om afslutande af en öfverenskommelse mellan Sverige och Tyska riket till ordnande af de båda ländernas ömsesidiga handelsförbindelser.»

Det är alltså vi, mina herrar, som börjat dessa underhandlingar, och detta är för mig afgörande. Det är icke, såsom man kunde ha väntat, Tyskland, som tagit det första steget. Det är vi, som gjort det. Och det synes mig uppenbart, att när så skett, ha vi

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat, m. m. (Forts.)

därigenom i ganska hög grad bundit oss själfva. Det är visserligen sant, att Riksdagens godkännande fordras, och Riksdagen kan ju desavouera regeringen, men det bär mig emot. Ansvaret för en sådan åtgärd kännes, när det gäller främmande makter, så starkt, att man icke utom i utomordentliga fall kan vägra att följa landets regering. Regeringen å sin sida har i någon mån en ursäkt i den enligt min mening oförståndiga skrifvelse, som Riksdagen aflät 1903; den gaf kanske regeringen ett visst stöd i dess tillvägagående att öppna underhandlingar. Regeringen hade visst icke behöft göra det, så att i sista hand är det den, som ensam bär skulden.

Men hvem som härvid bär skulden, är en sak inom oss. Inför utlandet anser jag oss moraliskt om icke juridiskt bundna, därför att vi börjat underhandlingarna.

Herr grefve och talman, det är framför allt af denna anledning jag får, om också ej med vidare nöje, biträda utskottets förslag.

Herr Åkerman: Ehuru jag i hufvudsak instämmer uti hans excellens utrikesministerns inledande föredrag, skiljer jag mig dock från honom i en ganska väsentlig punkt.

Han framhöll nämligen såsom en fördel af traktaten, att det skulle blifva stabilitet i tullförhållandena under de $4^1/_2$ år, som traktaten afser. Jag går visserligen ingalunda så långt, att jag icke kan finna det i viss mån vara en fördel äfven för oss att med Tyskland få bestämda tullförhållanden under en viss tid. Men då jag tillika anser, att Tyskland på bindningen eller stabiliteten vinner ännu mycket mer än vi, finner jag den sidan af traktaten för Sverige vara långt ifrån en fördel utan tvärt om en nackdel. Jag skulle med andra ord utan att fråga helst sett, att Sverige kunnat fortfarande få stå kvar på den ståndpunkt, som det såsom i tullpolitiskt hänseende mest gynnad nation intog före den 1 mars detta år. Men, mina herrar, den nya tyska tulltaxan, som den siste talaren kallade en chimär, en bluff, är så långt ifrån en chimär, att den från och med den 1 mars har fullt laglig giltighet. Den är visst icke något blott hot, utan den står där såsom Tysklands gällande tulltaxa. Då blir frågan: huru drabbar den oss, äfven om vi stå såsom mest gynnad nation? Jo så, att gatstensindustrien, ja, icke endast den utan äfven tillverkningen af kantsten för trottoarer, och man kan således säga stenindustrien i stor utsträckning, kommer att lida ytterst betydligt. Må så vara att, äfven med en från 4 mark enligt den allmänna tariffen till 2 mark per ton enligt Tysklands redan befintliga traktattariff nedsatt tull, något gatsten kan från Sverige införas i kuststäderna, men det är dock ingalunda så, att Tyskland alldeles saknar granit. Tyskland har tvärtom i flera af sina berg granit, om ock af sämre beskaffenhet än de svenska, och om än somliga af Tysklands granittillgångar hafva så dåliga transportförhållanden, att de icke kunna täfla med svensk granit, äfven om den från att till den 1 mars hafva varit tullfri belägges med

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat. m. m. (Forts.)

en tull af 2 mark per ton, så finnas dock andra med bättre transportförhållanden försedda tyska granitberg, som kunna ersätta den svenska varan. Om så ej vore, huru vilja herrarne då förklara att de agrarer, som rå om dessa granitberg, kunnat rå på alla de mycket starka röster i Tyskland, som höjts mot att gatstenen genom tullen skulle komma att fördyras? Det är dess värre nog så, att, om vi stanna på stadiet af mest gynnad nation, ej blott vår till mer än 7,000,000 mark nu uppgående stenexport till Tyskland komme att lida ett synnerligen betydligt afbräck, utan äfven så, att vår gröfre snickerihandtering, byggnadssnickerierna, komme att ganska snart alldeles utestängas från den tyska marknaden.

Den siste talaren framhöll, att här i själfva verket icke är fråga om nedsättning utan om en förhöjning. Ja, i jämförelse med den redan upphäfda tulltaxan gäller det verkligen en förhöjning, ty före den 1 mars var tullen 30 och enligt det föreliggande traktatförslaget blir den 4 mark per ton, men det är icke desto mindre en nedsättning från 80 mark, enligt nu gällande allmänna tariff, och om vi stå kvar såsom mest gynnad nation, från 60 till 40 mark per ton. För öfrigt hafva våra underhandlare gjort sig underrättade af snickeriägare, att dessa såsom ett maximum kunna tåla en tull af 40 mark, men redan 60 mark per ton omöjliggör att exportera snickerivaror till Tyskland, sedan man där hunnit förse sig med tillräckligt antal hyflerier.

Vidare hafva vi lingonen. Exporten däraf har bagatelliserats, och det har sagts, att den betyder icke så mycket. Men vår lingonexport till Tyskland uppgår dock till omkring 1,800,000 mark, och detta belopp kommer ju i hufvudsaklig del gummor och barn till godo, hvilket för somliga provinser är af ganska stor betydelse. Såväl stenindustrien, hvilken skulle högst väsentligt skadas, om vi stannade kvar såsom blott mest gynnad nation, som äfven lingonexporten är något, som nästan direkt går till arbetarna såsom ersättning för nedlagdt arbete på stenens tuktning och lingonens plockning. Ifrågavarande belopp äro därför efter mitt förmenande af en annan betydelse än motsvarande siffror för storindustrien. Där är det ett jämförelsevis mindre antal personer som erfordras för åstadkommande af samma penningevärden.

Men det är icke nog med att den nu föreliggande traktaten medför bestämda lindringar för exporten af gröfre sten och snickerivaror samt lingon, utan äfven klinker, som icke spela en alldeles oväsentlig roll, skulle genom traktatförslaget få en nedsättning från 5 till 2 mark per ton, och vidare ha vi kalciumacetet samt träsprit, som genom traktaten skulle få högst betydliga nedsättningar, det förra från 10 till 5 och den senare från 200 till 80 mark per ton. Nu skulle någon kunna säga, att här gäller blott obetydliga värden, då vår export till Tyskland af dessa varor år 1904 endast uppgick till 188,000 mark, men, mina herrar, det är dock någonting som har framtiden för sig. Min förhoppning är nämligen att kolningen

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

här i landet till väsentlig del skall öfvergå från milkolning till ugnskolning med tillgodogörande af biprodukterna, och då kan det blifva en högst betydande affär för Sverige, om den största förbrukaren af dessa varor icke afstänges från oss, hvilket dock endast blir möjligt genom antagande af denna traktat. Med nu gällande tull å träsprit är det nämligen omöjligt att till Tyskland utföra denna vara. Det är af nu anförda skäl för mig alldeles klart, att denna traktat för vårt land betingar väsentliga fördelar förmedelst de tullnedsättningar, som genom densamma skulle åstadkommas.

Hvad hafva vi då för motsvarighet i olägenheter? Till min glädje hörde jag nyss, att herr Almgren icke hade någon anmärkning att göra mot den tullnedsättning å sidenband, som Sverige skulle medgifva, och den är dock onekligen den väsentligaste af de svenska tullnedsättningarne. De öfriga tullnedsättningar, som våra underhandlare gått in på, äro ju rena bagateller, men värre är det onekligen med bindningarne, hvilka ock väckt de största betänkligheterna. Redan i början af mitt anförande gaf jag en antydan om min åsikt, att det för oss varit fördelaktigast, om vi kunnat slippa ifrån några tullbindningar, men det är ju klart, att man vid en uppgörelse ej uteslutande kan fordra eftergifter, utan uppoffringar måste också göras, och jag anser, att vi böra vara tacksamma mot våra underhandlare, för att de utan tillhjälp af någon »blufftulltaxa», på hvilken eftergifter utan olägenhet kunnat göras, lyckats uppnå hvad de gjort. När för öfrigt bindningen icke gäller mer än 4 $^1/_2$ år, kan jag icke anse mig behöfva för dess skull hysa sådan fruktan, att jag icke är fullkomligt beredd att rösta för denna traktat.

Det var en föregående talare, som ansåg, att, om vi icke skulle antaga den här traktaten, skulle vi i alla händelser alldeles gifvet kunna påräkna att få stå kvar som mest gynnad nation. Han sade, att för att Tyskland skulle uppsäga oss såsom mest gynnad nation, skulle det äfven få lof, att på samma sätt uppsäga andra länder, med hvilka det uppgjort traktater. Sådan är emellertid ingalunda ställningen, utan Tyskland kan naturligtvis, om det så behagar, från dess ställning såsom mest gynnad nation uppsäga hvilket land som helst, som det icke lyckats uppgöra traktat med, och detta utan att andra såsom mest gynnad nation behandlade länder blifva därpå lidande. För min del anser jag också såsom självklart, att om vi skulle pålägga järnmalm exporttull, Tyskland genast skulle komma att uppsäga vår ställning såsom mest gynnad nation, och vi skulle då inom ett år därefter komma under Tysklands allmänna tulltaxa utan att vara rustade med någon motsvarande tunga för Tyskland. Men hurudan skulle väl vår ställning då blifva? Jo, då skulle bland annat våra till Tyskland för närvarande exporterade trävaror med ett värde af några och trettio miljoner mark komma att blifva så godt som alldeles utestängda från Tyskland, ty en tull af 12,5 mark pr ton för oss mot 7,2 mark för Ryssland vore alldeles tillräckligt för att gifva den ryska trävaruhandteringen ett sådant företräde

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

framför vår, att det skulle blifva en verklighet af den tillökning i Rysslands trävaruexport på Tyskland, som en föregående talare af andra skäl förutspådde. Ja, förlora vi vår ställning som mest gynnad nation, blir det Ryssland och Finland, som komma att substituera oss och fylla Tysklands behof af trävaror. Man vill trösta oss med, att vi få skaffa oss marknad på andra håll, ty det bör ju uppstå luckor, som vi kunna fylla. Ja, detta skulle nog vara riktigt, om Ryssland och Finland voro inskränkta till framställande af vissa myckenheter trävaror, men som herrarna veta, bero träprisens bevarande ofta på våra sågverksägares samfälda beslut att icke afverka mer än så eller så mycket. På samma sätt är det i Ryssland och Finland. Dessa länder och för all synnerhet Ryssland äro i själfva verket i stånd att ännu mer än vi öka sin afverkning, så att de kunna nog både fylla hvad Tyskland hittills tagit af oss och därjämte bibehålla de platser i andra länder som de hafva förvärfvat, och följden af att Tysklands tullmur mot oss blefve högre än mot Ryssland komme då minsann icke att, såsom den siste talaren ansåg, yttra sig i höjda träpris för oss utan tvärtom i prisfall. Vilja vi vara med och täfla på den tyska marknaden, måste vi nämligen sätta så mycket lägre pris på våra trävaror, att det med tillägg af tullen blir detsamma som de andras.

Jag sade nyss, att äfven om vi komme att stå kvar som mest gynnad nation, så skulle i alla fall förlusten på exporten af de varor, för hvilka nedsättning utverkats genom denna traktat, blifva så stor, att jag gifvet anser, att vi böra antaga den. Men det har också berörts, huru mycket värre det vore, om vi äfven skulle förlora positionen af mest gynnad nation, hvilket efter ett års uppsägningstid kunde ske hvilken dag som helst, som Tyskland funne för godt att bestämma. Och jag nämnde i samband därmed, att enligt mitt förmenande den dagen efter ett respitår kunde inträffa ganska snart, *om* vi skulle pålägga tull på järnmalm. Det är, såsom herrarna veta, förbundet med denna traktat, att tull på järnmalm icke får påläggas under 4 $^1/_2$ år. Detta är också utan fråga vår för Tyskland viktigaste eftergift, men för min del kan jag så mycket lättare vara med därom, som jag principiellt är motståndare till exporttull på järnmalm. Och jag skulle icke under andra förhållanden än såsom en tvångsåtgärd kunna gifva min röst för en dylik exporttull. En föregående talare sade, att, om Tyskland skulle uppsäga vår ställning såsom mest gynnad nation och därigenom bringa oss i ett tullkrig, då måste följden däraf blifva en nationell samling för att förbättra vår tulltaxa. Är icke svenska nationen ens nu, sedan den fått så påtagligt erfara huru vapenlösa vi vid denna underhandling stått mot Tyskland, beredd att för sig uppgöra en modärn och tidsenlig tulltaxa för att vara i ordning tills traktatstiden utlöper, då äro vi sannerligen förlorade och komma helt och hållet i Tysklands våld. Men jag anser, att så upplyst måtte väl nationen vara eller blifva just genom denna traktatsfråga,

att vi nu äro beredda att ofördröjligen taga ihop med en revision af vår tulltaxa för att åstadkomma en sådan här »blufftulltaxa», som den kallats, så att vi kunna få någon prutmån. Det är emellertid icke nog med att vi skaffa oss en autonom tulltaxa, utan vi måste också i likhet med Tyskland på förhand besluta att på länder, som vilja öppna tullkrig mot oss, tillämpa högst väsentliga och fullt prohibitiva extra tillägg till den autonoma tulltaxans tullsatser. Först efter sådana förberedelser kunna vi anses rustade för afslutande af handelstraktater, men till dylika förberedelser äro de 4 ½ år, för hvilka det nu föreliggande traktatförslaget är afsedt, fullt behöfliga, och jag ber därför, herr grefve och talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

Herr Lundsten: Då jag varit med inom utskottet, när denna fråga behandlades, och jag tillika är industriman, må det tillåtas mig yttra några ord i frågan.

I hufvudsak kan jag instämma i hvad den siste ärade talaren här yttrade, och skall jag således inskränka mig till att vara kort i mitt anförande.

Det här af Kungl. Maj:t framlagda förslaget om en handels- och sjöfartstraktat mellan Sverige och Tyska riket är af en så stor betydelse för vårt land, för vår export och för vår industri, att det enligt min mening skulle vara en stor olycka, ifall Riksdagen afsloge detsamma. Den hufvudsakligaste kritiken mot traktaten synes vara den, att Sverige binder sig att icke under traktatstiden kunna åsätta vare sig exporttullar eller höja vissa andra tullar. Jag erkänner dessa olägenheter, men då traktaten därjämte har synnerligen stora fördelar för vår exportindustri, synas mig nämnda olägenheter icke vara så stora, synnerligast som traktaten icke är ämnad att gälla mer än högst 4 ½ år. Och för att vid traktatstidens slut kunna stå mera kraftigt rustade, lär det nog vara nödvändigt, att en genomgående revision af var tulltaxa företages. Men en sådan revision lär väl icke tänkas kunna genomföras på kortare tid än ungefär traktatstidens giltighetstid. Att en eller annan industriidkare tycker sig finna, att traktaten i en eller annan detalj icke motsvarar hans önskningar, får väl icke vara det afgörande, då traktaten i sin helhet tillförsäkrar Sverige stora fördelar. Vilja vi icke skydda vår export, huru skall då till sist vår handelsbalans komma att se ut?

Man har sagt, att vi lefva i föreningarnes tidehvarf, och det är sant. Nästan ingen, som har någon verksamhet, kan stå ensam och oberörd af denna tidsanda, för så vidt han icke vill arbeta till sin undergång, utan han nödgas ingå i en eller annan förening. Och så är det äfven folken eller nationerna emellan. Det land, som tror sig kunna stå ensamt utan att behöfva ingå något aftal eller någon traktat med sina grannar, det landet eller det folket kommer att utsätta sig för en mördande konkurrens, som kan leda till dess ekonomiska ruin. Jag har härmed icke velat säga, att man

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

bör ingå på hvilken traktat eller hvilket aftal som helst, men då jag anser, att den här föreliggande traktaten kan för Sverige och dess exportindustri blifva till en ofantligt stor nytta och fördel, vill jag, herr grefve och talman, yrka bifall till Kungl. Maj:ts eller utskottets här föreliggande förslag.

Herr Almström: Jag skall försöka yttra mig så kort som möjligt, och jag kan göra det, synnerligast som mycket af det jag ville säga redan blifvit sagdt af de med mig liktänkande, men jag kan dock icke underlåta att upptaga en och annan detalj, som jag anser behöfva belysning.

Med förbigående af de berättigade anmärkningar, som väl kunna framställas mot denna frågas behandling under tidigare skeden och med erkännande däraf, att våra underhandlare, så långt det varit dem möjligt, bevakat de svenska intressena, bundna som de voro och icke utrustade med tillräckliga vapen, måste jag dock säga, att något mer än vi nu vunnit borde hafva kunnat vinnas. Hvad har då Sverige vunnit eller hvad skall komma att vinnas, om denna traktat antages? Jo, vi få behålla vår marknad i Tyskland för vissa artiklar på i allmänhet sämre villkor än förut mot att vi nedsätta vissa tullar, binda en hel mängd industritullar under 4 ½ år samt afstå från rättigheten att under dessa år lägga utförseltull på järnmalm. Nu säges från dem, som förfäkta traktaten, att det för vår export är af mycket stor betydelse, att vi bibehålla vår marknad på Tyskland och att traktatförslagets förkastande skulle för vissa näringar vara af mycket ödesdiger beskaffenhet. Ja, gifvet är, att, om traktaten förkastas och de högre tyska tullarna komma att tillämpas, detta skall medföra olägenheter och kanske äfven förluster till en början. De synas mig dock icke vara af afgörande betydelse. Jag har här i min hand en tidning, som innehåller referat af hvad i Tyskland blifvit sagdt i frågan, och jag ser däraf, att statssekreteraren Posadowsky offentligen yttrat angående Sverige, att om det skulle afslå att ingå på nu föreslagna handelstraktat, behåller det dock till följd af äldre fördrag förmånen att behandlas såsom mest gynnad nation och därmed äfven de fördelar, som gifvas andra makter genom handelstraktater. Jag kan icke se annat, än att man bör tolka detta så, att Sverige här intager en ställning, som det icke är möjligt för Tyskland att beröfva oss utan föregående uppsägning. Detta strider mot de förut här lämnade uppgifterna, att den högre tyska tulltaxan redan den 1 mars detta år skulle hafva trädt i verksamhet. Jag kan icke neka till, att jag anser statssekreterare Posadowskys uttalande böra gälla mer än hvad vi hört sägas af herr Cavalli och andra. Men äfven om så icke skulle vara fallet, om det yttrande, statssekreteraren Posadowsky fällt, icke vore fullt riktigt, tror jag, att den fara för vår exportindustri, som uttalats, är öfverdrifven. Jag ber kammaren blott taga i betraktande, hvilka de svenska artiklar äro, som utföras. De äro hufvud-

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

sakligen råvaror, en del halffabrikat och i några fall färdiga artiklar. Af dessa exportartiklar lärer den svenska gatstenen vara betydligt bättre än den sten, Tyskland erhåller från andra platser, som i denna vara möjligen kunna konkurrera med Sverige. Vårt kvalitetsjärn och våra trävaror lärer Tyskland också behöfva; och om det också kan från annat håll komma att hämta en del af dem, torde, om svenska varorna utestängas, efterfrågan på sådana varor blifva större än tillgången, och priserna komma att stiga så mycket, att det ändå blefve fördel för Tyskland att bibehålla den svenska importen med dess högre tullsatser. Jag tror, att detta bör tagas i betraktande, när man bedömer den skada svenska industrien skulle lida af att traktaten icke godkändes. Det har här framhållits, att dessa förluster skulle blifva så stora, att man ej behöfde taga hänsyn till de olägenheter, som uppkomme af de svenska industritullarnes bindande. Jag kan dock icke annat än förvåna mig öfver den ringa bekantskap med förhållandena, som både herr Cavalli och herr Åkerman ådagalagt i detta fall. Ett bindande af de svenska industritullarna under loppet af några år medför för tyskarne just den fördel, som finansministern ville bereda de svenska exportnäringarna, nämligen vinnande af stabilitet. Vinnande af stabilitet i tullsatser har under många år varit ett önskemål för de tyska fabrikanterna. I bevillningsutskottet hafva vi flera gånger fått meddelande, hurusom tyska fabrikanter och yrkessyndikat inför tyska riksdagen framhållit, dels den osäkerhet de hade på den svenska marknaden, dels svårigheterna att där göra vinningar i följd af möjligheten att tullarna ändrades. Det har till och med gått så långt, att tyska fabrikanter hos tyske rikskansleren gjort framställningar om att han måtte begagna sitt inflytande för att hindra antagandet af föreslagna nya tullar.

Vi böra erinra oss, att i stort sedt uppträder Sverige såsom köpare och Tyskland såsom säljare. Sveriges import från Tyskland är minst dubbel så stor i värde som dess export till Tyskland, och det är väl dock det vanliga, att säljaren får bocka sig för köparen, då det finnes tillgång på varor och möjlighet att köpa från flera håll.

Jag kan icke annat än hysa den mening, att detta bindande af industritullarna kommer att vara till mycken fördel för tyska industriidkare samt medföra ganska svåra följder för de svenska. Redan nu ökas den tyska importen till Sverige årligen. Den har från femårsperioden 1876—1880 stigit från 22 procent till 38 procent af hela vår import samt under de sista fyra åren ökats med 0,85 procent årligen. Gifver man tillfälle för tyskarna att ytterligare ordna sig och verka för sin sak, komma ovillkorligen dessa 0,85 procent att ytterligare stiga. Det torde för alla, som sysselsatt sig med affärer på Tyskland, vara väl bekant, hurusom en genomgående princip, kan man säga, eller åtminstone en kutym gjort sig gällande hos dess affärsmän, att sälja varorna på utlandet till bättre pris än de kunna erhållas för i hemlandet. I Tyskland hafva fabrikan-

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

terna genom sammanslutningar kunnat i de flesta fall upprätthålla prisen å sina varor inom landet, men då de öka tillverkningen med 10 à 20 procent, hvilket icke medför en motsvarande ökning i utgifter, enär en del allmänna kostnader besparas, stå dem varorna icke högre än att en nedsättning på i Tyskland gällande priser kan ske. Detta hafva vi fabrikanter i Sverige ganska stor känning af.

Jag förstår, att de personer, som icke stå industrien nära, kunna lättare se olägenheterna af en minskad export än de olägenheter, som bindandet af tullarna skulle medföra för industrien; jag undrar icke därpå, men för dem, som känna till industriella förhållanden, ställer sig saken annorlunda. Det har äfven sagts, att vi böra göra hvad vi kunna för att främja vår export. Detta vill jag icke motsäga, men främjandet får icke ske på bekostnad af våra tullskyddade näringar. De äro för landet icke allenast lika viktiga, de äro viktigare. I dessa näringar sysselsättas större delen af de svenska industriarbetarna, hvarförutom mer än hundra tusen människor arbeta i handtverkerierna. Tillverkningsvärdet af de tullskyddade näringarna är mer än dubbelt, nära tre gånger så stort som exportnäringarnas. Ett aftagande af dessa svenska industrier skulle icke allenast medföra svårigheter genom minskade arbetstillfällen, utan äfven den olägenheten, att hvad som icke tillverkas inom landet måste köpas utifrån. Detta är en omständighet, som icke nog beaktas; att nödgas betala ut pengar är lika ofördelaktigt som att icke få in sådana. Vi hafva här enligt min tanke att väga olägenheterna på ena hållet mot dem på det andra samt välja mellan dem. Jag har gjort det så godt jag kunnat och kan icke finna annat än att de förluster, tullarnas bindning komme att medföra, äro större än dem som exportnäringarna skulle lida genom förminskad handel på Tyskland. Kommer nu därtill, att vi under 4 ½ år skola afstå från rättigheten att ålägga exporttull å järnmalm samt förlora den stora trumf, vi däruti hafva vid en kommande uppgörelse med Tyskland, så synes mig klart, att föreliggande förslags antagande icke vore för landet fördelaktigt, ett förslag, som i min tanke och äfven andras är ett fullständigt uttryck af den större maktens, det mäktigare landets pression på det mindre, och hvars godkännande vore en början till om icke vasallskap, så dock till ett inflytande på landets inre angelägenheter, som vi, om vi vilja bibehålla vår självständighet, måste i det längsta motarbeta.

På grund af de skäl, jag nu anfört, och af dem, som här af föregående talare utförligt framhållits, får jag yrka afslag på bevillningsutskottets förslag.

Herr Hammarström: I anseende till den långt framskridna tiden vill jag fatta mig så kort, som ämnets vikt och betydelse medgifver, således söka så mycket som möjligt undvika att gå i detalj, detta äfven på grund af den, om jag förstod bevillningsutskottets ordförande rätt, indirekta vädjan, han ställde till de upp-

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

trädande talarne att yttra sig med försiktighet i en fråga, sådan som den förevarande, hvilken berör internationella angelägenheter.

Jag måste till att börja med göra den bekännelsen, att jag i utskottet icke utan tvekan röstat för den föreliggande traktaten. Jag har nämligen icke kunnat dela den uppfattning, som kommit till uttryck i den kungl. propositionen, angående denna traktats förträfflighet, men jag har å andra sidan icke heller förvånats öfver att resultatet af traktatsförhandlingarna blifvit sådant det nu föreligger, ty man torde näppeligen haft rätt att vänta annat resultat af den handels- och tullpolitik, som under senare tid följts här i landet. Man kan knappast säga om densamma, att den utmärkt sig vare sig för förutseende eller för målmedvetendet i någon högre grad.

När franska handelstraktaten den 1 februari 1892 upphörde att gälla, och vi återfingo självbestämmanderätten öfver vår tulltaxa, begagnade vi oss däraf, såsom kändt är, för att reglera tullsatserna på ett sätt, som efter den tidens förhållanden väl kunde anses i det stora hela ganska tillfredsställande — naturligtvis under förutsättning att man hyllar den uppfattning i tullpolitiken, hvartill vi sedan dess anslutit oss. Så långt var allt godt och väl. Men sedermera hafva vi stått skäligen stilla, och framför allt tyckas vi hafva lefvat oss in i den föreställningen, att vi icke skulle behöfva ånyo uppgifva denna återvunna självbestämmanderätt. Det har också af åtskilliga talares anföranden i dag till fullo framgått, att de betrakta denna den obundna tullpolitikens ståndpunkt såsom den enda riktiga. Ja, de anse det icke allenast såsom ett ondt utan såsom något, hvilket bör till hvarje pris undvikas, detta att binda sina tariffer. För min del instämmer jag visserligen med dem däri, att det vore mycket önskvärdt, om vi fortfarande finge förblifva i den lyckliga belägenheten, att kunna reglera tullsatserna efter hvad vid hvarje tillfälle med hänsyn till inhemska förhållanden vore att anse såsom lämpligt, men jag tror icke man sett långt utom det egna landets gränser eller närmare beaktat tidens tecken under de gångna åren, om man föreställer sig, att en sådan politik i längden kan genomföras.

När det blef klart, att Frankrikes tarifftraktater icke skulle återupplifvas och följaktligen Tyskland icke kunde skörda samma fördelar, som det dittills, dels på grund af traktater angående behandling såsom mest gynnad nation, dels på grund af Frankfurterfredens 11:te artikel kunnat inhösta utan motsvarande uppoffringar, då var det Tyskland, som fann tiden inne att slå in på en tullpolitik med tarifftraktater; och redan 1891 var Tyskland färdigt med sitt första system af tarifftraktater. Vi undgingo den gången att göra särskilda uppoffringar gentemot Tyskland, vi fingo fortfarande behålla behandlingen såsom mest gynnad nation, utan inskränkning i vår rätt att själfva bestämma öfver vår tariff, men förhållandena hafva förvisso sedermera utvecklat sig så, att man

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat. m. m. (Forts.)

utan mycket skarpsinne bort kunna för sig göra klart, att denna förmånliga ställning icke skulle få fortfara efter den 31 december 1903, när de tyska traktaterna utlöpte. Sverige hade blifvit för god kund för de tyska fabrikanterna och svensk industri hade också blifvit en allt för stark konkurrent med tysk industri på den svenska marknaden för att icke Tyskland skulle fordra helt andra uppoffringar än förut i gengäld mot att det skänkte Sverige fördelar, motsvarande de dittills medgifna. Detta förhållande hade nog bort te sig rätt tydligt redan, om man något närmare följt med förberedelserna till den nya tyska tulltariffen, däri åtskilliga tullsatser voro riktade dels mot Sverige jämte andra länder, som exportera samma varuslag som vi, dels enbart mot Sverige. Det senare var fallet med tullen på gatsten, som, då den genomdrefs i tyska riksdagen, uttryckligen betonades vara riktad mot Sverige. Man hade också bort beakta, att samtidigt som Tyskland rustade sig till nya handelstraktaters afslutande, så rustade sig äfven de makter, som hade att ånyo reglera sina handelsförbindelser med Tyskland. Så Ryssland, så Österrike-Ungern, så Schweiz, hvilka samtliga uppställde nya tulltariffer, lämpade för traktatsförhandling och med ganska bred förhandlingsmarginal.

Hvad gjorde Sverige under tiden? Ingenting? Icke ens, sedan tyska tulltariffen i slutet af 1902 antagits, vaknade man här. Det var, såvidt man kan finna, först Riksdagens skrifvelse till Konungen år 1903 med begäran om åtgärders vidtagande, som riktade uppmärksamheten på de nya förhållandena i Tysklands tullpolitik gentemot oss. Denna skrifvelse har här i dag af en talare blifvit klandrad, men för min del kan jag icke inse, att detta klander är fullt befogadt. Jag föreställer mig nämligen, att 1903 års Riksdag icke utgick från, att saken skulle skötas på det sätt, som sedermera skett. Hvad har man i anledning af denna skrifvelse åtgjort? Enligt Kungl. Maj:ts proposition har man åstadkommit en statistisk utredning rörande tyska och svenska handelsförbindelserna, och vidare ingenting annat än att man omedelbart inledt underhandlingar om en traktat. Man har sålunda icke följt det exempel, som gifvits af andra länder, hvilka, innan de gingo till sådana underhandlingar, rustat sig till striden.

Såsom frågan låg, voro de svenska underhandlarne nödgade att gå till striden med en tulltaxa, som, enligt hvad i den kungl. propositionen framhållits och äfven här under debatten betonats, icke var så uppställd, att den lämpade sig till bas för underhandlingar. Vidare hade vi i denna taxa icke sådana tullsatser, att de lämnade tillräcklig underhandlingsmarginal gentemot de förhöjda tyska kamptullarne, och särskildt icke tullsatser, som speciellt voro afpassade för den tyska importen, afsedda som de voro för importen till Sverige i allmänhet. Kan man under sådana förhållanden undra på, att resultatet icke blef sådant, som man skulle hafva önskat? För min del kan jag, ehuru ingalunda belåten med resul-

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat. m. m. (Forts.)

tatet, likväl icke finna annat än att åtminstone det mesta, som man med skäl kunnat hoppas af underhandlingarne, också blifvit hemfördt såsom byte. Att resultatet blifvit så pass gynnsamt, som det är, därför har man säkerligen i ganska väsentlig grad att tacka ej blott underhandlarnes nit och skicklighet utan äfven tyskarnes helt visst lifliga önskan att fortfarande få behålla Sverige såsom kund och afnämare af deras industrialster.

När det för mig gällt att jämföra de fördelar Sverige hemfört, å ena sidan, och de eftergifter Sverige måst göra, å den andra, har jag visserligen icke kunnat undgå att finna, att de medgifvanden, Tyskland gjort, nog i själfva verket äro mera skenbara än verkliga. Jag instämmer sålunda till fullo med flere föregående talare särskildt den näst föregående däri, att Tyskland i sitt eget intresse nog i verkligheten icke önskat annat än att få göra dessa nedsättningar i sina egna tullar, ty uppenbart är, att det icke vore till Tysklands förmån, om gatstenstullen blefve genomförd, icke heller om våra lingon skulle draga tull i Tyskland. Säkerligen vore det icke heller till Tysklands förmån, om det vid behandling af Sverige annorlunda än såsom mest gynnad nation finge tillförseln af sågade trävaror hämmad eller fördyrad. Ett verkligt medgifvande, det erkänner jag, har dock gjorts genom nedsättning af tullen på snickerivaror.

Jag skall emellertid icke vidare inlåta mig på dessa detaljer, endast det vill jag säga, att jag tror eller åtminstone icke kunnat finna annat än att man i någon mån öfverskattat betydelsen eller rättare sagdt olägenheterna af de medgifvanden vi måst göra. Särskildt gäller detta, om vi taga hänsyn till den korta giltighetstiden för traktaten, hvars begränsning i detta hänseende synes mig vara en stor fördel. Ty jag kan icke hafva annan syn på saken, än som i den kungl. propositionen är uttryckt därmed, att dessa fyra och ett halft år måste betraktas såsom ett provisorium, och att vi under denna tid kunna hinna ordna oss så, att vi äro bättre rustade till de förhandlingar, som nästa gång förestå.

Man har nu sagt, och det har äfven här i dag framhållits, att om vi en gång hafva gjort dessa medgifvanden åt Tyskland, är det ej så lätt att vid traktatens utgång komma ifrån dem, så att vi kunna få bättre villkor för framtiden. Jag tror dock, att då från vara underhandlares sida betonats, att det var omöjligt att gå med på en långvarigare traktat, så torde man i Tyskland hafva klart för sig, att man där nästa gång ej kan påräkna så stora medgifvanden från Sveriges sida, som denna kortvariga traktat bereder tyskarne. Och jag tror väl, att, om vi ordna oss på ett förståndigt sätt för de nya förhandlingarna, vi då ej skola behöfva draga det kortare strået. I fråga om Tysklands utförsel till Sverige gäller det nämligen ej blott tyska fabrikat, hvilka afsättas till Sverige, utan jag är viss om att Tyskland äfvenledes ogärna såge, om den betydande transitotrafik, omfattande råvaror och kolonialvaror, som nu går

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

öfver Tyskland till Sverige, skulle taga sig annan väg. Jag kan således icke instämma uti den uppfattningen, att hvad som nu kan blifva fastslaget också nödvändigt skall komma att ingå i framtida medgifvanden från vår sida. Den hufvudsakligaste eftergiften vi nu gjort, jag menar tullfriheten för järnmalm vid export, rörer en fråga, som på grund af beslutet i måndags lyckligtvis åter står öppen vid traktatstidens slut, och jag kan icke annat än anse såsom någonting mycket lyckligt, att vi sålunda fått behålla detta det otvifvelaktigt kraftigaste vapnet till nästa gång vi gå till förhandlingar.

Hvad eftergifterna i öfrigt beträffar, är det endast ett moment som jag ytterligare vill beröra. Här hafva flera målsmän för den inhemska industrien kraftigt betonat faran utaf den bindning af åtskilliga svenska tullsatser, som enligt traktaten skulle äga rum, och man har därvid framhållit, att Tyskland skulle begagna dessa fyra och ett halft år, som traktaten omfattar, till att slå ihjäl den svenska industrien i större eller mindre omfattning, det är med andra ord det där nya konkurrenssättet, som man benämner »dumping», hvarom här är fråga. Jag kan icke annat än lifligt beklaga, att man icke under förarbetena till traktaten varit i tillfälle att från svensk sida ägna mera uppmärksamhet åt detta rätt uppseendeväckande fenomen på det ekonomiska området, som ju egentligen först under de sista åren kommit till synes. I England, frihandelslandet par préférence, har man funnit anledning noga studera denna företeelse, och den tullkommitté, som under de senare åren där arbetat såväl som board of trade hafva ägnat dumpingsystemet en ganska ingående granskning. Jag vill ej närmare inlåta mig på de resultat, man där kommit till; men om förhållandena mellan Tyskland och Sverige skulle vara analoga med förhållandena mellan Tyskland och England i detta hänseende, så förefaller det mig, som om man i någon mån öfverskattade betydelsen af detta fenomen och framför allt icke vore alldeles på det klara med anledningen till dess uppträdande. Jag vågar naturligtvis ej uttala någon bestämd åsikt om hvad vi hafva att befara eller icke af tyskarnes »dumping», men jag har trott mig kunna i likhet med utskottets flertal utgå ifrån att farhågorna icke osannolikt äro väsentligt öfverdrifna. Och det är under denna förutsättning och då jag i öfrigt vägt fördelarna af traktaten mot olägenheterna af ett afbrott uti våra handelsförbindelser med Tyskland, som jag slutat med att ställa mig på deras ståndpunkt, hvilka visserligen utan entusiasm omfattat traktaten, men i allt fall dock hafva tillstyrkt dess antagande. Härvid vågar jag, ehuruväl ett par af motsidans talare, hvilka företräda den del af industrien som söker sin afsättning inom landet, betonat, att de i sina afslagsyrkanden stode på uteslutande svensk ståndpunkt, detta oaktadt äfven jag bestämdt göra anspråk på att få anses intaga en rent svensk ståndpunkt. Jag har mindre erfarenhet än dessa herrar hvad beträffar industrien, mycket mindre naturligtvis, men jag har sökt sätta mig in i den föreliggande frågan så godt jag

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

kunnat och jag har därvid haft den otvifvelaktigt icke obetydliga fördelen att jag utan förutfattade meningar kunnat taga hänsyn till det svenska näringslifvet *i dess helhet.*

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Rop hördes nu på proposition.

Herr Rettig: Här har yrkats på proposition och det är ju helt naturligt, då diskussionen nu fortgått så länge, men det torde äfven vara lika naturligt, om man i en så viktig fråga som denna önskar att få yttra sin mening. För min del önskar jag särskildt att till protokollet få antecknad min ståndpunkt, och det är från *svensk* synpunkt, som jag intager densamma. Jag anser nämligen, att det politiskt och ekonomiskt sedt vore mycket oklokt att ej nu antaga den föreliggande traktaten. Alldeles gifvet är väl, att då en öfverenskommelse skall träffas mellan olika personer, korporationer eller länder, så måste den ene eller den andre gifva efter på ett eller annat sätt — den ena kontrahenten kan ju ej begära att få *allt*, utan eftergifter måste väl göras på båda håll. Jag anser äfven, att den ekonomiska situationen i vårt land för det närvarande är af den beskaffenhet, att man väl bör akta sig att göra några rubbningar i densamma; och skulle den föreliggande traktaten afslås, så fruktar jag, att dylika rubbningar lätt skulle kunna inträffa, och därför vågar jag från min ståndpunkt icke hafva någon annan åsikt än att denna traktat bör af Riksdagen godkännas. Vår tulltaxa måste revideras, och därför kommer helt visst att åtgå både lång tid och mycket arbete. Om nu denna traktat antages, är det vid slutet af år 1910, som den utlöper. Den nya tulltaxan måste sålunda vara färdig till 1910 års Riksdag och man har alltså endast $3^1/_2$ år på sig för att få det nya förslaget till tulltaxa färdigt för framläggande till samma Riksdag, och därför anser jag för min del, att några verkliga ändringar, några ändringar af betydenhet uti vår nu gällande tulltariff ej böra ifrågakomma, förr än den fullständiga revisionen af densamma försiggått. Men man kan ej heller tänka sig, att en dylik revision skulle kunna genomföras på kortare tid än $3^1/_2$ år, så att från den synpunkten, d. v. s. om man tänker på vår tulltaxa, tror jag, att man helt och hållet kan uppgifva det skälet.

Det hufvudsakligaste skälet *emot* traktaten skulle väl vara det, att man i afseende å exporttullen på järnmalm bunde sig. Jag hade redan i måndags tillfälle att uttala mina åsikter i den frågan, och jag ber att nu få repetera, att om en sådan tull ifrågasättes till införande, erfordras ovillkorligen en bestämd och fullständig utredning om huru en dylik tull skulle komma att verka i afseende å såväl våra inhemska som utländska intressen, och då måste ovillkorligen påvisas, att det är ett nödvändigt behof för landet, att en sådan exporttull pålägges. Jag kan sålunda för min del lugnt gå med på detta villkor, helst jag anser, att under den tid, hvarom

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

nu är fråga, eller $4^1/_2$ år, inga rubbningar i våra nuvarande förhållanden böra riskeras.

Jag har, såsom jag nämnde i början af mitt anförande, endast önskat att få till kammarens protokoll antecknad min mening och den är, att den föreliggande handelstraktaten bör godkännas, hvarför jag också nu, herr grefve och talman, anhåller att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Ropen på proposition förnyades.

Friherre Klingspor: Jag har visserligen haft tillfälle att i en reservation angifva min ståndpunkt till frågan, men icke desto mindre vill jag ändock gärna ytterligare bestyrka densamma. Jag kan ju säga detta så mycket mera, som vi haft tillfälle att erfara, att bland de talare, som talat för förslaget, förekommit sådana som för icke särdeles många månader sedan på ett mycket drastiskt sätt gåfvo tillkänna, att ett godkännande af en traktat på detta sätt skulle vara mycket betänkligt för landet och att ingen borde medverka därtill.

Vi se sålunda, att denna fråga kan upptagas så, att personer, som äro alldeles mot saken, ändock förklara sig skola rösta för den. Bevillningsutskottet har ställt sig i motiveringen så godt som alldeles emot, men likväl förklarat sig för. Det har sagts af ett flertal, att den enda fördelen af alltsammans är, att vi få de $4^1/_2$ årens frist. Det har omnämnts bland annat af en talare, som nyss uppträdde. Han kritiserade ganska mycket, att icke arbetena på tulltaxan vidtagits förut. Och däri tror jag, att vi alla måste instämma, att den utrikesminister, den finansminister och den statschef, som funnos år 1903, om de haft öppen blick för förhållandena, skulle hafva koncentrerat sig på att försöka ordna en tulltaxa, med hvilken vi kunde hafva upptagit förhandlingarna, och icke skapat en sådan situation, att, som flere talare sagt, vi måst vapenlösa möta vid förhandlingarna och på basis af detta nödgas erkänna, att förhandlingsmännen icke kunnat åstadkomma något bättre, än de gjort. Det är ju således egentligen mycket nog att erkänna, att vi i detta fall som så många andra stå inför det, att vi haft en ytterligt dålig ledning inom vår politik såväl utåt som inåt. Vi minnas ju mycket väl den stora politiska kraschen förra året, och jag vågar säga, att detta är ungefär maken till den på det ekonomiska området. Jag anser, att vi kunna ställa fram detta någorlunda i en liten bild. Det är en affär, som intager en svag ställning på grund af för få egna medel i förhållande till krafvet på utveckling, ägaren vänder sig till en förläggare; denne kräfver en hypotekssäkerhet för att gifva hjälp, men den hjälp, som gifves, är ej en verklig hjälp, utan därigenom åstadkommes endast något för ögonblicket. Hvad inträffar då? Jo, att affären ej kan utvecklas, ty dess ägare har redan lämnat från sig alla hjälpmedel. Vänder han sig till en annan, kan han ingen-

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

ting bjuda. Det är således nätt upp den svåraste ställning någon kan råka i. Och jag är rädd för, att, om vi skola gifva på hand järnmalmstullen och öfriga saker, vi komma i det läge, att vi om $4^1/_2$ år faktiskt känna oss i en knipa, som det kanske blir mycket kinkigt att på hederligt sätt komma ur.

I en dylik strid som denna är det ju, som man säger, ingen bror i spel. Det är en ärlig kamp på det ekonomiska området. Den större makten har så stora fördelar framför den mindre, att den mindre aldrig bör inlåta sig på en förhandling, förrän han känner sig någorlunda färdig till detta. Och det kan vara fråga om, huruvida någonsin en liten makt kan med framgång förhandla på detta sätt. Man kan väl förstå, att, sedan förhandlingarna en gång börjats, oförsiktigheten att hafva öppnat dem, utan att hafva klart för sig, att vi hade någon utsikt att kunna föra fram dem riktigt, utan att offra våra bästa vapen, framstår såsom ett felgrepp. Och jag, mina herrar, tror, att om $4^1/_2$ år skola vi finna, att det felgreppet var så ödesdigert, för den händelse vi nu godkänna traktaten, att vi skulle lifligt önska, att den aldrig blifvit framlagd för Riksdagen. Det erkännes nu allmänt, att vår tulltaxa är oanvändbar för de modärna förhållandena.

En annan fråga är också den om utvecklingen af vår industri, hvarom här talats. Det är icke så många tiotal af år, som vi varit ett industriidkande land, och det har framhållits ofta, att vi hafva ytterligare förutsättningar för att utveckla vår industri: genom våra naturkrafter, genom våra vattenfall, genom våra torfmossar m. m. Vi skulle sålunda hafva framtiden för oss. När vi betänka detta, måste vi erkänna, att det icke är så alldeles likgiltigt, om vi binda den utvecklingen därhän, att vi svårligen veta, hvad vi skola kunna använda dessa naturkrafter till, då vi äro stängda och spärrade. Jag tror, att ett land, som är i ett dylikt utvecklingsskede, bör vara ännu mera försiktigt än andra att för tidigt inlåta sig på sådana öfverenskommelser. Jag anser visst, att de ekonomiska banden mellan folken äro ytterligt viktiga sammanhållande band, och jag har ingen tanke, att vi icke gentemot Tyskland också hafva sådana ömsesidiga intressen, att vi böra arbeta i det bästa samförstånd, men jag tror, att tyskarne icke på något sätt skola annat än fullt uppskatta, om vi försöka försvara vår ställning och försvara den med blanka vapen, så godt vi kunna. Vi hafva sett ett visst hot, om jag så får säga, från tyska riksdagens sida, att om $4^1/_2$ år de skola möta oss på ett kraftigare sätt, när vi lämnat vår försvarsposition, än hvad de gjort nu, och jag tror fullkomligt, att så blir förhållandet. Däri ligger ej någon animositet mot oss, endast att de vilja försöka bereda större marknad hos oss för tysk industri, än hvad de kunna göra genom det förslag, som nu ligger före. Om vi skulle kunna tänka oss, att herr Åkermans yttrande här vore riktigt, innebar det ju rent af, att han uppmanade oss att godkänna detta, ty annars äro vi förlorade. Jag tror, att det måste ligga mycken öfverdrift i

Angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m. (Forts.)

en sådan tankeriktning; men jag säger, att vore frågan så på sin spets, skulle jag i allt fall säga nej till det, ty man bör i sådana frågor ej låta binda sig till sådana ytterligheter. Jag tror förvisso, att, om Sverige i lugn får arbeta på att ställa sig i lämpligt försvarsskick för sin ekonomi mot Tyskland och alla krafter samverka därtill under en kraftig regerings ledning, faran för vårt land icke skall vara stor. Jag ber fördenskull, herr grefve och talman, att få yrka afslag å utskottets framställning.

Ånyo hördes rop på proposition.

Herr Enhörning: När den kungl. propositionen sent omsider kom på kamrarnes bord, funno de, som hoppades på en lycklig utgång, att deras förhoppningar ingalunda skulle gäckas, ty när för- och nackdelar kunde närmare af dem afvägas, funno de, att våra ombud lyckats genomföra förhandlingarna på ett för vårt land på det hela taget lyckligt och i allo hedrande sätt. Alla fördelar kunde omöjligen stanna på vår sida. Man måste här mer än annorstädes gifva och taga, och för min del kan jag icke annat än bringa underhandlarne min erkänsla för den skicklighet och energi, hvarmed de fört denna — på grund af våra tulltariffers ofullständighet — helt säkert ojämna strid. Visserligen hafva vi på grund af förmånsrätt såsom den mest gynnade nation utan afsevärda vederlag fått en del medgifvanden, men det oaktadt kan icke förnekas, att våra underhandlare fört våra runor med nit och skicklighet samt med den äran. Den omständigheten, att traktaten endast är ett provisorium, — möjliggörande för oss att under tiden företaga en nödig revision af vår tulltaxa — för att vi sedan skola kunna med så mycket mera trumf på hand upptaga striden, gör underhandlarnes framgång så mycket större. De, som nu rösta mot traktaten, böra väl betänka, hvilket stort ansvar de taga på sig, ty två stora industrier, som med så kolossala belopp balansera vår utrikeshandel, komma måhända därigenom att lida betydligt afbräck; ja, kanske omöjliggöra exporten för den ena af dem, som dock skänker så många tusenden af vårt folk sitt dagliga bröd.

För närvarande är det ju ett uppsving — så väl behöfligt — i våra konjunkturer. Låtom oss därför i lugn och ro skörda fördelarne af stabilitet i vår handel, speciellt vår export, af hvilken vi äro i så hög grad beroende! Det är nu hvad vi hufvudsakligen behöfva. På grund däraf yrkar jag, herr grefve och talman, på det lifligaste och kraftigaste bifall till utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att propositioner komme att göras särskildt beträffande hvardera af nu föredragna punkter. Därefter yttrade herr talmannen, att i afseende å punkten 1) yrkats, dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att densamma skulle afslås.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i punkten 1 af sitt betänkande n:o 25, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 101;
Nej — 34.

Vid därefter beträffande punkten 2 gjord proposition biföll kammaren utskottets däri gjorda hemställan.

Punkten 3.

Lades till handlingarna.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets den 21 och 22 i denna månad bordlagda betänkande n:o 26, i anledning af väckta motioner om exporttull å järnmalm, biföll kammaren hvad utskottet i detta betänkande hemställt.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelser till Konungen:

n:o 137, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel innefattande anslagen till kungl. hof- och slottsstaterna;

n:o 140, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjärde hufvudtitel, omfattande anslagen till landtförsvaret;

n:o 144, angående regleringen af utgifterna under rikstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet;

n:o 145, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet;

n:o 146, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel, innefattande anslagen till pensions-och indragningsstaterna;

n:o 171, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående beredande af fast anställning åt personer, som hos statens ämbetsverk äro på ett stadigvarande sätt sysselsatta med skrifgöromål m. m.;

n:o 172, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande af uppgjordt förslag i fråga om uppförande vid Göteborgs hospital för staden Göteborgs räkning af en upptagningsanstalt för sinnessjuka;

n:o 173, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående disposition af den för statsverkets räkning uttarrenderade delen af kronolägenheten Halmstads slottsjord;

n:o 174, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af ett till kronolägenheten Halmstads slottsjord hörande område;

n:o 175, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter skräddaren Frans Gustaf Oscar Petersson;

n:o 176, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande af nya byggnader för veterinärinstitutet m. m.; samt

n:o 178, angående godkännande af öfverenskommelse rörande ekonomisk uppgörelse mellan Sverige och Norge i anledning af unionens upplösning.

Justerades fem protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen medgaf kammaren, att de anslag, som utfärdats till nu pågående sammanträdes fortsättande på aftonen, finge nedtagas.

Kammaren åtskildes kl. 3,43 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.